

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

Koncepce vzdělávání hudebníků v Apoštolské církvi

Diplomová práce

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Leona Saláková, Ph. D.

Oponent práce:

PhDr. Petra Bělohávková, Ph. D.

Autorka práce:

Bc. Marie Tesárková, DiS.

Hudební výchova – Sbormistrovství

Duben 2013

Autorský abstrakt

Práce ve své úvodní části obsahuje shrnutí historie Apoštolské církve a její hudební angažovanosti ve společnosti. Následná koncepce vzdělávání hudebníků v Apoštolské církvi se opírá o průzkumy v ostatních evangelikálních církvích, které byly uskutečněny pomocí emailové korespondence s jejich vedoucími. Dalším podkladem se také stal vyhodnocený internetový dotazník určený současným hudebníkům Apoštolské církve v České republice. V samotném návrhu koncepce byly tedy zohledněny všechny získané informace spolu se školními vzdělávacími plány několika základních uměleckých škol z České republiky a také studijní plány z americké Central Bible College.

Klíčová slova:

Apoštolská církev, vzdělávání hudebníků, evangelikální církve, mezidenominační akce, koncepce vzdělávání

Abstract

This work contains a summary of history of Czech Pentecostal Church and of its musical impact on the society. The Conception of Musicians' in Czech Pentecostal Church utilizes surveys of other evangelical churches, that were executed by e-mail correspondence with their leaders. An on-line questionnaire for contemporary musicians of Czech Pentecostal Church became another ground for this work. Thus the proposal for a conception considers all aquired information, along with education plans of several Czech schools of Art and with education plans of American Central Bible college.

Key words:

Czech Pentecostal Church, musicians' education, evangelical churches, interdenominational events, conception of education

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím pouze jmenované literatury a uvedených internetových zdrojů.

V Praze dne 20.4. 2013

Bc. Marie Tesárková, DiS.

Děkuji všem zástupcům evangelikálních církví i ostatním respondentům, kteří reagovali na položené otázky týkající se hudebně vzdělávacích akcí v České republice. Mé poděkování patří i všem hudebníkům Apoštolské církve, kteří ochotně odpovídali na položené otázky a přispěli tak ke zdárnému dokončení této diplomové práce.

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Vznik a vývoj Apoštolské církve v ČR.....	9
2.1	Učení Apoštolské církve.....	11
2.2	Bohoslužba	11
3	Hudba ve Spolku rozhodných křesťanů do vzniku Apoštolské církve.....	13
3.1	Současný hudební stav v Apoštolské církvi	14
3.2	Vzdělávání v Apoštolské církvi 1992–2012.....	14
4	Vzdělávání hudebníků v evangelikálních církvích České republiky.....	17
4.1	Bratrská jednota baptistů v ČR.....	17
4.2	Církev Bratrská.....	19
4.3	Církev Křesťanská společenství	21
4.4	Jednota Bratrská	23
4.5	Křesťanské sbory	25
4.6	Slovo života	26
4.7	Evangelická církev metodistická.....	27
4.8	Shrnutí situace hudebního vzdělávání v evangelikálních církvích ČR	28
5	Mezidenominační snahy o hudební gramotnost hudebníků v českých církvích .	30
5.1	Konference „Hrajte dobře a zvučně“	30
5.2	Angel Mountain Ministries.....	31
5.2.1	Škola kreativního uctívání & vedení	32
5.3	Sdružení „Worship.cz“	34
5.4	Iniciativa 3C3B.....	35
6	Apoštolská církev – současný stav a možnosti do budoucna.....	37
6.1	Výzkum mezi současnými hudebníky Apoštolské církve.....	37
6.2	Možnosti vzdělávání v podobě kurzů a konferencí	45

6.3	Rozvoj hudebníků v rámci studia na Vyšší odborné škole misijní a teologické ..	48
6.3.1	Nabídka konkrétních předmětů na Vyšší odborné škole misijní a teologické.	50
7	Závěr	58
8	Summary	60
9	Bibliografie	62
10	Vysvětlivky	67
11	Příloha	68

1 Úvod

Vymezení tématu, cíle a metodologie práce

Tématem této diplomové práce je *Koncepce vzdělávání hudebníků v Apoštolské církvi v České republice*. Toto téma jsem zvolila z toho důvodu, že se již delší dobu snažím zmapovat situaci ve sborech Apoštolské církve (dále jen AC) napříč celou republikou. Jeho zpracováním také nepřímo navazuji na svou bakalářskou práci, která byla dobrým odrazovým můstkem pro mou informovanost o historii a teologickém pojetí hudby v tomto společenství. Protože jsem sama aktivním členem této církve a celý svůj život se snažím hudebně vzdělávat, není mi lhostejné, jakým způsobem se hudební oblast v AC do jisté míry opomíjí a přesto se automaticky očekává aktivita a vzdelanost od samotných členů.

Hlavním cílem práce je tedy předložit stručný návrh koncepce pro vzdělávání hudebníků této denominace. Pro její zpracování je ovšem nutné nejprve definovat, mezi které křesťanské směry můžeme tuto církev zařadit; jaká byla její stručná historie, jak je v dnešní době strukturována a charakterizovat subjekty, které spravuje. Zaměřuji se zde také na nabízené možnosti vzdělání a charakteristiku tohoto studia. Pro vypracování této části jsem se rozhodla použít texty z mé bakalářské práce, ve kterých bude ovšem něco málo doplněno a zastaralé informace aktualizovány.

Abych se mohla vůbec pokusit o objektivní návrh koncepce církevního hudebního vzdělávání, rozhodla jsem se, že se v druhé části budu věnovat ostatním evangelikálním církvím, které vycházejí z podobného základu jako AC, a pokusím se zjistit, zda již nemají nějaký funkční vzdělávací systém, který by se hudebníkům věnoval. Průzkum budu provádět formou emailové komunikace s vedením daných církví. Pokládané otázky směřují právě k hudební sekci a aktivitám určeným pro její postupný rozvoj.

Další oblastí, která by mohla přispět k dosažení hlavního cíle, bude důkladné prozkoumání mnohých mezidenominačních akcí s hudebním zaměřením, které v minulosti nebo i dnes příznivě ovlivňují dění na křesťanské hudební scéně České republiky. Výběr těch stěžejních bude založen na odpovědích současných hudebníků AC, kteří s těmito konferencemi jistě mají nějaké zkušenosti. Také bude jistě přínosné poučit se z minulosti a zamyslet se nad tím, co bylo dobré a přenositelné i pro dnešní dobu, a co je naopak třeba změnit.

Druhá část průzkumu, jak bylo naznačeno v předchozím odstavci, se bude týkat současných hudebníků AC. Cílem bude jim za pomoci internetového dotazníku položit několik otázek směřujících k jejich zkušenostem se vzdělávacími akcemi na půdě církve a zeptat se na jejich názor na iniciativu církve se v hudebním vzdělávání nějakým způsobem aktivně angažovat. Samotná koncepce nějakého studijního plánu pro hudební vzdělání má možnost vzniknout pouze za předpokladu, že sami hudebníci o něco takového projeví zájem.

Věřím, že za pomoci zpracování všech zmiňovaných odvětví - týkajících se hudby v církvi přímo i nepřímo, bude možno čtenáři osvětlit současnou situaci Apoštolské církve a nabídnout smysluplné řešení všem jejím aktivním hudebníkům. Pro sekulární čtenáře může být tato práce alespoň zdrojem informací a přiblížení fungování církve, kterou mnohdy z nevědomosti o její práci odsuzují.

Charakteristika použité literatury

K danému tématu v současné době není možno sehnat mnoho odborné literatury v češtině, protože evangelikální církve v České republice nemají mnoho zkušeností s tvorbou vzdělávací koncepce pro různorodé oblasti svého působení. Proto vycházím ze své bakalářské práce, která byla věnována shrnutí historického vývoje hudby v Apoštolské církvi a dále pracuji s elektronickými zdroji, o které v dnešní době opravdu není nouze. Velkým přínosem se tak stává i zahraniční literatura, kde je evangelikální tradice o něco starší a rozvinutější, proto je možné opřít se o některé ze zahraničních zkušeností a s ohledem na naše podmínky je pak přenést i do českého prostředí.

2 Vznik a vývoj Apoštolské církve v ČR

Apoštolská církev se řadí mezi evangelikální církve. Z pohledu věrouky a praxe patří mezi **letniční církve**¹, které jsou sdruženy celosvětově v „Pentecostal World Conference“ a v rámci Evropy v „Pentecostal European Fellowship“.

Byla povolena a zaregistrována státem v roce 1989. Desetiletí před tím její práce probíhala v ilegalitě spojené s pronásledováním. V současné době ji církevní zákon našeho státu zrovnoprávňuje s ostatními křesťanskými církvemi v České republice. Je členem ekumenické rady církví. Od založení církve do roku 2008 byl jejím hlavním představitelem Rudolf Bubik, který i nadále vyučuje a káže na mnoha křesťanských konferencích, a to

nejen v České republice, ale i v zahraničí. V roce 2008 byl zvolen do role biskupaⁱⁱ církve Martin Moldan.

Apoštolská církev zastřešuje řadu samostatných subjektů. Můžeme jmenovat např. Vyšší odbornou školu misijní a teologickou v Kolíně, Diakonii AC, která pod sebou sdružuje společnosti Royal Rangers, Teen Challenge a Nehemia, je také zakladatelem mezidenominační organizace ACET. Jednotlivé subjekty jsou zaměřeny různými směry: např. vzdělávání církevních pracovníků; programy pro školní děti; protidrogová prevence a střediska pro pomoc v závislosti; humanitární organizace atd.

Historie Apoštolské církve v České republice sahá až na začátek 20. st. *Toto společenství bylo tehdy nazváno: „Svaz rozhodných křesťanů“ s přídomkem „letniční hnutí“.*¹ Tak vznikl první letniční spolek u nás. Ze Slezska se toto učení šířilo dále, ovšem práce byla ztížena oběma světovými válkami, kdy mnoho mužů muselo odejít na vojnu a v době druhé světové války byla jejich činnost zakázána. Po roce 1948 byla zrušena veškerá spolková činnost, proto se členové tohoto zrušeného spolku pokoušeli začlenit do jiných církevních společenství, ale z důvodu věroučných rozdíků to nebylo možné. Od počátku šedesátých let usilovali o povolení vlastní církve. První pokusy ovšem skončily zatčením několika bratří a vyslýcháním mnoha dalších. Přesto tito křesťané nepřestali usilovat o povolení vlastní církve. Procházeli různým pronásledováním a útlakem, ale nevzdali se. Přestože žili v ilegalitě, jednotlivé sbory se snažily fungovat normálně (setkávání mládeže, zkoušky pěveckých sborů). V této době ovšem došlo k několika vážným událostem. Velká část bratrů a sester se vystěhovala do východního Polska; hlavně na severní Moravě se velmi rozšířilo učení proroka Branhama, které způsobilo velké vnitřní problémy. Mnoho věřících se nechalo přesvědčit o nepravosti jejich víry v Boží trojici či křest vodou. Po těchto událostech se počet členů ztenčil na pouhé desítky. Oproti předešlým stovkám to byla smutná čísla. Ovšem ani tato hrstka věrných nezháhala a měla snahu sjednotit všechny ty, kteří se hlásili k letničnímu hnutí v Čechách i na Moravě. Stoupenci letničního hnutí opět začali usilovat o povolení a registraci pod názvem Rozhodní křesťané letniční. V roce 1977 byla na území Československa církev založena, ale legalizována byla teprve na počátku roku 1989 pod názvem Apoštolská církev v ČR.

---

¹ BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : I. Autentické dokumenty*. Albrechtice : Křesťanský život, 2005. s. 6

2.1 Učení Apoštolské církve

Základ věrouky v AC tvoří Bible (Písmo svaté). AC navazuje na učení Ježíše Krista a apoštolů. Ten, kdo svobodně vyznává Ježíše Krista (Božího syna) jako svého Pána a Spasitele je pokřtěn ponořením. AC také klade důraz na osobu Ducha svatého v životě jednotlivce a církve. Cílem je zvěstovat Ježíše Krista v moci Ducha svatého.

Ježíš Kristus je uznáván plně jako Bůh i člověk. Narodil se Marii (panně) a svým zrozením se ponížil, aby naplnil Boží vůli – záchranu (spásu člověka). Ježíš přišel na svět, aby nám zjevil cestu spasení a očistil nás z moci smrti a hříchu. Zemřel na kříži a po třech dnech vstal z mrtvých, aby ospravedlnil všechny, kdo v něj věří. Nic jiného ke spasení nepotřebujeme, než věřit v Ježíše Krista a činit pokání ze svých hříchů. Sami se zachránit nedokážeme.

Slovo Boží tvoří 66 knih Bible bez Apokryfů. Toto slovo je plně inspirováno Duchem svatým, je neomylné, v originálu nejsou chyby a je pravidlem pro křesťanský život a učení. V zásadě má AC dva hlavní obřady: křest ve vodě a Večeři Páně.

Pokud jde o vztah k jiným církvím, považuje AC ty, kteří uvěřili v Ježíše Krista, prožili odpuštění hříchů a jsou následovníky Ježíše, za Kristovu církev, tedy za své bratry a sestry.

„Církev je společenstvím všech v pravdě znovuzrozených věřících, kteří žijí pod autoritou Ježíše Krista a jsou spojeni Duchem svatým a Slovem Božím.“²

2.2 Bohoslužba

Bohoslužba AC nemá pevně stanovenou liturgii, jak to můžeme vidět v jiných církvích. Přesto bychom mohli bohoslužbu rozdělit na několik částí, se kterými se při návštěvě kteréhokoliv sboru AC ve většině případů setkáme. Obvyklými částmi bohoslužby tedy jsou např. zvěstování evangelia, čtení z Bible, kázání, volná svědectví bratří a sester, zpěv duchovních písní, modlitby, dobrovolná sbírka. Při zvláštních příležitostech se během bohoslužby konají křty, Večeře Páně, požehnání dětí, svatby...

„Podle povahy, obsahu a zaměření zvěsti jsou shromáždění nedělní, evangelizační, shromáždění mládeže, biblické a modlitební hodiny a shromáždění příležitostná, jako jsou sborové dny, svatební, pohřební, instalační a ordinační pobožnosti.“³

² Čemu věříme: Věrouka. Apoštolská církev: letniční hnutí [online]. [cit. 14.3.2013]. dostupné z: <http://www.apostolskacirkev.cz/cemu-verime/verouka>

³ Bohoslužby Apoštolské církve. Apoštolská církev: letniční hnutí [online]. [cit. 29.12. 2009]. dostupné z <http://www.apostolskacirkev.cz>.

Bohoslužbu řídí pověřená osoba, nejčastěji pastorⁱⁱⁱ nebo jiný muž (ve výjimečných případech také žena). Podle biblického odkazu⁴ se dbá na to, aby vše mělo nějaký řád, proto se nepořádají bohoslužby bez vedení pověřeným člověkem.

Bohoslužba většinou začíná zazpíváním několika písní a modlitbami, kdy se může kdokoli modlit nahlas či v duchu. Dále následuje kázání, kdy základním pramenem jsou pasáže z Písma svatého, přičemž kazatel rovněž čerpá z osobních zkušeností či prožitků. Památka večere Páně není součástí každé bohoslužby, jak je zvykem v jiných církvích. Pravidelnost památky večere Páně je individuální pro každý sbor AC. Účastníci si při ní připomínají Kristovu mučednickou smrt a obnovují své rozhodnutí Boha následovat. Toto rozhodnutí potvrdí přijetím chleba a vína, jako připodobnění Kristova těla a krve. Kristova „přítomnost“ v těchto způsobách je však chápána v duchovním smyslu.

Pastor (kazatel) nemá předepsaný zvláštní bohoslužebný oděv, avšak je povinen být oblečen způsobem odpovídajícím vážnosti shromáždění. Shromáždění může probíhat v pronajatých sálech, ve vlastních modlitebnách^{iv} či v otevřeném prostoru.

---

⁴ Bible, 1K 14,40: *Ve všem ať panuje slušnost a pořádek.*

3 Hudba ve Spolku rozhodných křesťanů do vzniku Apoštolské církve

Ve Spolku rozhodných křesťanů, ze kterého Apoštolská církev vychází, se od počátku zpívalo z notového zápisu, dostupného ze zahraničních zpěvníků. Již v počátcích byl zpěv podpořen doprovodem na harmonium. V období 2. světové války byla činnost SRK zakázána, což vedlo i k ukončení činnosti všech fungujících hudebních těles. Přesto se křesťané scházeli ve svých domácnostech, kde se společně modlili a zpívali písně ze „Spiewniku Pielgrzyma“. Problémy nastaly později také tehdy, když byl v roce 1948 vyvíjen tlak komunistickými funkcionáři na zrušení SRK. Jediná možnost, jak spolek zachránit, byla připojit se k jiné již existující církvi. SRK se tedy nakonec připojil k Jednotě česko-bratrské, čímž se ovšem přetřhla spolupráce s „Křesťanským společenstvím“. Orchester a sbory přesto fungovaly i nadále.

Pěvecké sbory, které fungovaly v SRK a později i v AC, se později rozpadly (poslední z nich někdy v devadesátých letech.) Do této doby bylo jejich vystoupení na bohoslužbách, svatbách či jiných příležitostech vždy velmi žádané. Většina z nich byly smíšené pěvecké sbory, které měly na svém repertoáru převážně chorály (ve Slezsku často v polštině) nebo české a slovenské duchovní písně. Všechny byly psány ve čtyřhlasé úpravě. Povětšinou byl repertoár prováděn a capella – na některých místech bylo nemyslitelné, aby se kombinovala hudba vokální s instrumentálním doprovodem (hlavně v tradičnějších kruzích), na jiných byl jen problém sehnat schopného korepetitora. Když odezněl nesouhlas s prováděním sborového zpěvu s nástrojovým doprovodem, sbory vystupovaly s klavírem, houslemi či akordeonem.

Přestože byly dostupné notové party rozepsané pro čtyřhlas, každý sbormistr se musel přizpůsobit zdatnosti svých zpěváků. Mnoho z nich noty neumělo, ale s trpělivostí chodili na zkoušky a byli schopni každou neděli vystoupit se dvěma až třemi písněmi v rámci bohoslužby. Od počátku SRK se téměř v každém sboru vytvořilo pěvecké těleso, ale v průběhu let mnoho členů SRK přešlo do Církve Bratrské a z toho důvodu i některé pěvecké sbory změnily svého zřizovatele. Jiný důvod byla přirozená změna repertoáru, která mohla nastat díky pádu komunistického režimu. Začaly se zpívat písně stylu worship, které zněly v zahraničí, již většinou nebyly prováděny sborově a lidé toužili po změně, která se tedy odrazila na přirozeném zániku téměř všech pěveckých sborů tehdy už AC.

Tím, že církev přestala být potírána a otevřely se jí nové možnosti, začala řešit jiné věci. Hudební oblast AC tehdy prošla velikou změnou.

3.1 Současný hudební stav v Apoštolské církvi

Na základě předchozí kapitoly můžeme potvrdit, že hudba v dnešní AC navazuje na dlouhou historickou tradici a zpívaný repertoár je stále aktuální a poplatný dané době, ve které se zrovna nacházíme. Návaznost na protestantský chorál Martina Luthera můžeme spatřovat v důrazu na zpopularizování textů s náboženským námětem. Nedochází snad již k přetextovávání pijáckých písní, jako k tomu bylo v době Martina Luthera, ale melodie jsou velmi jednoduché a lehce zapamatovatelné. Jedním z cílů je oslovit mladou generaci a vštípit jí ideály a vzorce pramenící z Bible.

„Zalíbení v konkrétním hudebním stylu se člení spíše podle generace posluchačů. Mládež oblibuje písně, ve kterých se vyskytuje méně archaismů a starodávných slov či obrátů oproti generaci starší, která považuje archaický jazyk písní za přiměřený prostředek vhodný k oslavě Boha.“⁵

Hudba s náboženskou tematikou však není směřována pouze na bohoslužby či jiné církevní akce. Její zpěvnost a textová hloubka je podnětem k tomu, aby si ji člověk zpíval i v soukromí, když je mu dobře či když prožívá nelehké období. Ať už je člověk zapojen do hudební produkce aktivně či se stává pasivním posluchačem, vždy může otevřít své srdce a uvědomovat si slávu a velikost svého stvořitele.

3.2 Vzdělávání v Apoštolské církvi 1992–2012

Apoštolská církev je od roku 1992 provozovatelem Vyšší odborné školy misijní a teologické v Kolíně, která v tomto oboru nabízí titul Diplomovaný specialista.

Podle Statutu Letniční biblické akademie v Kolíně byla LBA čtyřletou střední církevní odbornou školou internátního typu, která poskytuje studentům vzdělání v oboru Bible a teologie a připravuje je pro budoucí povolání a činnost v církvi nebo pro studium na vysoké škole. Při LBA fungoval i přípravný ročník, který sloužil zároveň jako základní misijní kurz AC.⁶

V roce 1996, kdy se dle novely školského zákona zrušilo pomaturitní studium, byla Apoštolská církev nucena zareagovat návrhem dvouletého projektu VOŠMT. V roce 2008 ovšem došlo opět ke změně školského zákona⁷ a z toho důvodu musel být od září roku

⁵ ŚLIWKA, M. *Charakterystyka i specyfika Muzyki Religijnej Ewangelicznej Wspólnoty Zielonoświatkowej*, Diplomová práce. Akademia Muzyczna. Krakow, 1992. s. 69 (volný překlad)

⁶ FALDYNOVÁ, Ida. *Cesta k VOŠMT*. Kolín, 2002. Absolventská práce. Vyšší odborná škola misijní a teologická. s.12

⁷ Školský zákon 2008; § 185, čl. 2.

2012 změněn vzdělávací plán a dvouleté studium bylo rozšířeno na tři roky. Vyšší odborná škola misijní a teologická od počátku také spolupracuje s americkou vysokou školou Global University⁸, která velmi kvalitně zpracovává předměty praktické i systematické teologie a materiály ICI^v. Tyto kurzy se postupně překládají do češtiny a používají se při výuce na VOŠMT. Díky této spolupráci může dnes VOŠMT nabízet i možnost získání bakalářského titulu⁹. Během své existence prošla škola mnoha změnami, ale od počátku byl ve studijním plánu zařazen i předmět hudební výchova, který byl pojímán vždy dle zaměření vyučujícího více či méně prakticky. Svým charakterem se také řadí do výuky praktické teologie. Důvodem zařazení tohoto předmětu do vzdělávání budoucích duchovních pracovníků AC bylo vědomí, že hudba je neodmyslitelnou součástí křesťanské bohoslužby a tedy i života všech věřících. Studenti procházeli praktickou výukou na kytaru (dle svých dosavadních dovedností), základy hudební teorie a byly stručně seznámeni s dějinami hudby. Několik let zde také fungoval gospelový pěvecký sbor, který byl nástrojem nejen vzdělávacím ale hlavně motivačním i pro studenty, kteří měli pouze minimální hudební zkušenosti. V posledních několika letech byla hudební výchova rozdělena do dvou semestrů. První semestr se zaměřoval právě na základy hudební teorie a hudební dějiny a druhý semestr přibližoval hudbu z biblického hlediska a informoval o proměnách hudební řeči v církevní historii – se zaměřením na protestantské církve. Vznikl také prostor pro zhodnocení hudby nejen jako praktické dovednosti, ale i vyjádření osobního postoje. Několik lekcí bylo také věnováno základním pravidlům v tvorbě soudobých písní – zaměřeno na textování. Úskalím celého předmětu byla velmi rozdílná základna vědomostí, se kterou studenti přicházeli, přesto však hodiny hudební výchovy získávaly vysoké hodnocení při autoevaluaci školy.

V novém tříletém studijním plánu již ale nezůstal prostor pro další hudební výuku. Hlavním důvodem ovšem není vyhodnocení této výuky jako neefektivní či nepřínosné, ale to, že samotná Global University tento předmět nemá ve své nabídce a vyučované předměty musejí být zpracovány podle určitých kritérií. Pokud by tedy pojetí předmětu odpovídalo předepsanému formátu, je možné, že by se hudební výuka mohla na školu opět vrátit. Otázkou hudebního vzdělávání na Vyšší odborné škole misijní a teologické se ještě budeme zabývat ve výzkumné kapitole, kde jsme se obrátili na aktivní hudebníky AC, aby se k danému tématu vyjádřili.

---

⁸ <http://www.globaluniversity.edu/>

⁹ <http://globaluniversity.cz/>

Kromě denního studia je na VOŠMT možnost studovat dálkový kurz Ezdráš. Tento kurz je společným projektem VOŠMT v Kolíně a ICI University v USA. Můžeme jej charakterizovat jako intenzivní studium Božího Slova pod vedením zkušených pastorů a teologů.¹⁰

Tento kurz probíhá většinou ve dvou pětidenních soustředěních ročně a je povinným minimálním vzděláním pro pastory a další pracovníky Apoštolské církve. Volba nabízených předmětů závisí na řediteli VOŠMT a vyučujících, kteří jsou v daný termín dostupní.

Věřící Apoštolské církve tedy mají možnost využít výše nabízených forem studia. Jejich vzdělávání (v oblasti teologie, hudby atd.) ovšem probíhá i neformálně během bohoslužeb a jiných společných akcí, kdy se vzájemně ovlivňují, formují a motivují k dalším krokům a rozvoji Božích obdarování a porozumění životu obecně. Jednotlivé sbory také vyučují své členy za pomoci vlastního systému – ať už v oblasti práce s dětmi, hudby, sociální práce apod. ovšem bez možnosti dosažení stupně vzdělání.

---

¹⁰ FALDYNOVÁ, Ida. *Cesta k VOŠMT*. Kolín, 2002. Absolventská práce. Vyšší odborná škola misijní a teologická. s.18

4 Vzdělávání hudebníků v evangelikálních církvích České republiky

Apoštolská církev patří mezi evangelikální církve^{vi} České republiky, proto jsem se rozhodla zjistit, jakým způsobem pohlíží na hudební součást křesťanství církve, které do tohoto směru také patří a mají delší historii či větší členskou základnu. Pro lepší informovanost čtenáře, vždy uvádím stručnou charakteristiku dané církve a posléze, pokud je to jen trochu možné, se zaměřuji na hudební odvětví a zaměření, kterým se daná církev ubírá.

Z důvodu aktuálnosti informací, jsem kontaktovala z dané církve vždy někoho, kdo by byl schopen odpovědět na několik otázek týkajících se hudebního odvětví. Kontakty jsem získala na oficiálních webových stránkách dané církve, nebo mi z vedení bylo doporučeno zeptat se konkrétních lidí. Otázky zněly následovně:

- Existuje, nebo existoval někdy v minulosti nějaký systém, kterým by vaše církev vzdělávala své hudebníky? (Ať už pomocí pravidelných konferencí, kurzů nebo jiných způsobů vzdělávání.)
- Jaký hudební styl se nejčastěji uplatňuje na vašich bohoslužbách? Myslíte, že se hudebníci spíše vzdělávají sami nebo navštěvují sekulární hudební školy?
- Myslíte si, že má smysl hudebníky v církvi cíleně vzdělávat? (po praktické i duchovní stránce) Proč ano, proč ne?
- Víte, zda se vyučuje (alespoň v jednom z předmětů) např. na Evangelikálním teologickém semináři nebo jiných evangelikálně zaměřených školách něco o hudbě spojené s praktickými výstupy?
- Jakou roli vůbec hudba při bohoslužbách vaší církve hraje? V čem vidíte její přínos, důležitost či naopak slabinu?

Odpovědi se vrátily v rozdílném rozsahu. Některé budu přímo citovat a některé jen shrnu a pokusím se na ně podívat trochu obecněji.

4.1 Bratrská jednota baptistů v ČR

Bratrská jednota Baptistů patří mezi reformační církve s kongregačním zřízením, tzn. že každý sbor funguje samostatně a každý člen má právo zasahovat do sborových záležitostí. Jednotlivé sbory jsou sdruženy do jednot – u nás Bratrská jednota Baptistů, ale i do kontinentálních seskupení – Evropské baptistické federace a Světového svazu baptistů.

Každý sbor tedy funguje nezávisle na nějakém nadřazeném orgánu. Bratrská jednota Baptistů je také součástí ekumenické rady církví v České republice.^{vii}

Název baptisté má svůj původ v řeckém slově označujícím "ponoření" neboli křest. Baptisté mají spolu s ostatními křesťanskými církvemi společné vyznání víry.¹¹

Křest by měli přijmout pouze ti, kteří prožili znovuzrození z Ducha svatého a svou víru vyznají před celým shromážděním.

Historicky se čeští baptisté hlásí k odkazu staré Jednoty bratrské, založené již v roce 1457, jejíž nejmýzraznějši osobností byl Jan Ámos Komenský. Součástí celého jejich odkazu je misijní zaměření, které považují za nedílnou součást křesťanského života.

Počátky působení baptistů na území dnešní České republiky spadají do období poloviny devatenáctého století. Tehdy byla započata misijní práce především mezi německy mluvícím obyvatelstvem. První samostatný český baptistický sbor byl založen v roce 1885 v Hledsebi u Veltrus. Od této doby se práce rozšiřovala, takže v roce 1919 bylo v Československu ustaveno sdružení baptistických sborů s názvem Bratrská jednota Chelčického. Zahrnovala celkem 25 sborů. Název byl později pozměněn na Bratrská jednota baptistů (Chelčického) a počátkem 50. let zjednodušen na Bratrská jednota baptistů. Ta až do konce roku 1993 zahrnovala všechny baptistické sbory na území Československa. K 1.1.1994 došlo v důsledku nového státoprávního uspořádání k rozdělení BJB na dvě organizačně samostatné Jednoty - v České republice a ve Slovenské republice. Ty se však snaží nadále zachovávat úzký kontakt. Proto pořádají řadu společných akcí, vzájemně se informují, používají nadále společný zpěvník s českými i slovenskými písněmi, vydávají společný časopis Rozsieváč a podoby.¹²

Bratrská jednota baptistů v Čechách rozvíjí misijní odbor, odbor sester a odbor mládeže, který pořádá různé společné akce za účelem propojení mladých lidí z různých samostatných sborů. Dále také nabízí možnost sociálního vzdělání nejen pro členy BJB. Sociální vzdělání je možné získat na Vyšší odborné škole sociální a teologické v Olomouci – DORKAS. Tato škola byla založena v roce 1991 v návaznosti na Bohoslovecký seminář československých baptistů v Praze, který byl během komunistické vlády v Československu násilně uzavřen. Právě díky sociálnímu zaměření nezůstala škola uzavřena pouze členům BJB, ale otevřela se i lidem z jiných křesťanských denominací či dalším, kteří jsou nakloněni tomuto směru vzdělávání na církevní půdě. Studium je tříleté a absolventi zde mohou získat titul DiS. právě v oboru sociální a teologická činnost.

Vzdělávání pracovníků je zajišťováno rozmanitými formami. Každoročně jsou pořádány tematické konference, přístupné pro všechny členy sborů a další zájemce. Dálkový teologický seminář slouží pro vzdělávání laických kazatelů, učitelů nedělních škol a dalších pracovníků sborů. Vyšší odborná škola sociální a teologická - Dorkas v Olomouci poskytuje tříleté vyšší odborné studium studijního oboru sociální a teologická

¹¹ BJB [online], [cit. 4.1.2013]. dostupné na: <http://www.bjb.cz/cs/bjb/o-nas>

¹² BJB [online], [cit. 4.1.2013]. dostupné na: <http://www.bjb.cz/cs/bjb/nase-historie>

činnost...Zájemci o studium teologie z řad Bratrské jednoty baptistů studují také na Evangelikálním teologickém semináři v Praze, na Evangelické teologické fakultě UK, doplňují se své vzdělání na zahraničních baptistických teologických školách a podobně.¹³

S otázkami týkající se hudebního vzdělávání jsem oslovila Milana Kerna, předsedu výkonného výboru BJB. Dozvěděla jsem se, že soustavný a celistvý vzdělávací systém v BJB nikdy nefungoval, ale občas probíhaly nějaké jednorázové akce zaměřené např. pro dirigenty apod. Většinou se ovšem hudebníci vzdělávají sami v sekulárních hudebních školách, nebo u jiných odborníků, či si předávají své zkušenosti a znalosti mezi sebou. Otázka vzdělávání hudebníků v církvi ovšem není dána stranou z důvodu nezájmu, či podceňování důležitosti vzdělání samotného – důvodem jsou spíše nedostatečné možnosti.

Role hudby na bohoslužbách v BJB je velmi významná. Ve výrazné většině sborů jsou chválicí hudební skupiny, zpívá se často. Vedle kázání a modliteb je to třetí významný prvek bohoslužby. Je to další forma zvěstování evangelia, oslovení citové stránky osobnosti. Slabou stránkou někdy je to, že hudební styl někomu je blízký, jinému vadí; je těžké oslovit všechny věkové skupiny.¹⁴

4.2 Církev Bratrská

Historické kořeny této církve sahají až do předminulého století, kde opět můžeme nalézt návaznost na učení Jana Ámose Komenského a celé Jednoty Bratrské. V průběhu let několikrát změnila svůj název, ale ve své věrouce se stále drží víry v trojjediného Boha jako Spasitele a Pána a přijímá Bibli jako zjevené Boží slovo, které je jediným měřítkem víry, učení a života. Organizačně tvoří svazek samostatných sborů, které si ovšem uvědomují potřebu duchovní jednoty a vzájemné spolupráce. Toto sjednocení dokládají společným vyznáním víry a zásadami křesťanského života podle Bible. Sbory jsou spravovány kazatelem a staršovstvem, což je do jisté míry pomocný vedoucí orgán sestávající se z několika členů sboru.

Sbory Církve bratrské se v zájmu duchovní jednoty a spolupráce řídí společnou Ústavou, Vyznáním, Řádem a dále usneseními Konference a Společné konference. Jejich plnění zajišťuje Rada Církve bratrské. Sbory se mohou sdružovat do regionálních celků – seniorátů.¹⁵

Na bohoslužbách (shromážděních) Církve Bratrské je stěžejní hlavně čtení Písma a kázání Božího slova, ale součástí jsou i svědectví lidí o tom, co Bůh učinil v jejich životě, zpěv písní, modlitby atd...V rámci bohoslužby také probíhají např. křty, slavení večeře Páně, požehnání dětí, svatby i pohřby. Liturgicky má bohoslužba CB jistou volnost.

¹³ BJB [online], [cit. 4.1.2013]. dostupné na: <http://www.bjb.cz/cs/bjb/organizace>

¹⁴ Emailová korespondence s panem Milanem Kernem, [online], [cit. 15.1.2013]

¹⁵ Česká republika. Ústava, Vyznání víry, Řád Církve Bratrské [online], [cit. 5.1.2013]. dostupné z: <http://portal.cb.cz/zakladni-dokumenty-cirkve-bratske>

Požadavkem pro kázání a svědectví je, aby byla srozumitelná a budující a církev tak vzdělávala a motivovala i misijním směrem.

Kromě zpěvu celého shromáždění se zařazuje i služba zpěvem a hudbou, případně recitace vhodné poezie nebo dramatické zpracování biblických či ilustračních příběhů. Doporučuje se brát v úvahu hlavní svátky církevního roku.¹⁶

Shromáždění mohou mít svým účelem také zaměření – např. evangelizační; shromáždění mládeže; biblické a modlitební hodiny, nebo shromáždění příležitostná, jako jsou svatební, pohřební, sborové dny apod... Provázením bohoslužbou je vždy určena jedna osoba (většinou kazatel), aby se vše dělo dle řádu. Shromáždění probíhají v modlitebnách či pronajatých místnostech – záleží na konkrétních možnostech místních věřících. Co se týká hudebního repertoáru, nenachází se v Ústavě CB žádná konkrétní zmínka, která by ho nějak vymezovala.

CB pracuje také v různých odborech např. odbor dětí, dorostu, mládeže, rodiny, misijní atd. Také je zřizovatelem Evangelikálního teologického semináře, který nabízí vzdělání v oboru pastorační a sociální práce široké veřejnosti. Hudba tedy ani v jednom z těchto odborů nehraje zásadní význam, přesto je zřejmé, že má své místo nejen při bohoslužbě ale i v osobním životě křesťana patřícího do této denominace.

Na webových stránkách CB (portal.cb.cz) lze najít v sekci „Texty, vyučování“ i složku s archivem zpěvníků, které jsou volně ke stažení. K některým starším písním zde nalezneme i vysvětlení jejich dobového pozadí a okolnosti jejich vzniku.

S otázkami k hudební oblasti této církve jsem kontaktovala ThDr. Pavla Černého, Th.D., který velmi ochotně odpovídal na otázky zmiňované výše. On sám je předsedou studijního odboru CB, učitelem liturgie na Evangelikálním teologickém semináři (ETS), do které spadá i oblast hudební a současně je kazatelem sboru v Praze 1, Soukenická.

Informoval mě, že zvláštní systém na vzdělávání hudebníků CB nikdy neměla, ale příležitostně pořádá kurzy pro korepetitory (varhaníky), členy hudebních (= chválicích) skupin, sbormistry a zvukaře. Nic ale nefunguje na nějakém pravidelném základě. Proto také mnoho hudebníků absolvovalo sekulární hudební vzdělání na ZUŠ, Ježkově konzervatoři nebo klasické konzervatoři. Hudební styl na bohoslužbách se odvíjí od zaměření každého sboru. Některé z nich preferují pouze zpívání z kancionálu s doprovodem varhan, klavíru příp. houslí...jinde ovšem převažuje hudba moderní

---

¹⁶ Česká republika. Ústava, Vyznání víry, Řád Církve Bratrské, Článek 88 [online], [cit. 5.1.2013]. dostupné z: <http://portal.cb.cz/zakladni-dokumenty-cirkve-bratske>

v podání hudebních kapel ve složení kytara, keyboard, saxofon, bicí, flétna apod. Většinou jsou to sbory, kde převažuje mladší generace, ale také to není vždy pravidlem.

Pavel Černý také poukazoval na to, že přestože má dnešní člověk veliké možnosti v poslechu hudby za pomoci rozličných hudebních přehrávačů, jeho osobní zapojení a aktivita hlavně ve zpěvu často opadá. Přiklání se tedy k názoru, že motivace a hudební vzdělání jsou potřeba. V rámci ETS v minulosti proběhla snaha hudbu vyučovat, ale bohužel na ni nezbyl prostor ve studijním programu a ani ze strany studentů nezískala její povinná výuka kladné ohlasy. V rámci pastoračního směru neviděli porozumění hudbě jako přínos a nejspíš si neuvědomovali, jak je dobré jí jako kazatel alespoň z části rozumět a umět vybírat písně vhodné pro danou bohoslužbu apod.

Odpověď na poslední otázku týkající se role hudby na bohoslužbách CB si dovoluji přímo citovat:

Hudba je při bohoslužbě velmi důležitá součást. Byla důležitá v době starozákonní i novozákonní a je důležitá i dnes. Duchovní píseň připravuje lidská srdce pro Boží slovo, dává možnost vyjádřit naše emoce (smutek, bolest, vyznání i radost a chválu). Církev nesmí zůstat jen u chval. Své místo mají i písně budující a vzdělávající. Vždyť v Žalmech máme např. i žalozpěvy. Církev zpívá nejen o nedělích, ale jsou zde i Vánoce, Velikonoce, Letnice.... Jsou zde i svatby, pohřby atd. Velmi se osvědčuje zpívat písně staré, které nás spojují s křesťany minulých století, např. s reformací. Na druhou stranu má církev zpívat také písně nové - soudobé. Bohoslužba církve má být multigenerační, protože je pro všechny. To by se mělo odrazit také v liturgickém zpěvu.¹⁷

4.3 Církev Křesťanská společenství

Církev Křesťanská společenství jsou sdružením samostatných sborů, které považují Bibli za Boží slovo, jež je zdrojem života a měřítkem všech věcí. Její založení můžeme datovat do roku 1990. Jedná se o charismatické sbory, tzn. sbory křesťanů, kteří věří a praktikují duchovní dary zmíněné v Písmu.

Veškeré Písmo je vdechnuté Bohem a je užitečné kučení, k usvědčování, k napravování, k výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl takový, jaký má být, důkladně vstrojeným každému k dobrému skutku.¹⁸

Jsou rozdíly v darech milosti, ale tentýž Duch; jsou rozdíly v službách, ale tentýž Pán; a jsou rozdíly v působení, ale tentýž Bůh, který působí všechno ve všech. Každému je dáván projev Ducha ke společnému prospěchu. Neboť jednomu je skrze Ducha dáváno slovo moudrosti, jinému podle téhož Ducha slovo poznání; dalšímu víra v témž Duchu, jinému dary uzdravování v témž Duchu; jinému působení mocných činů, jinému prorocství, jinému

¹⁷ Emailová korespondence s ThDr. Pavlem Černým, Th.D [online], [cit. 4.1.2013]
¹⁸ Bible: český studijní překlad. 2Tm 3,16-17

*rozlišování duchů, dalšímu druh jazyků, jinému pak výklad jazyků. Avšak to všechno působí jeden a týž Duch, který rozděluje každému jednotlivě, jak sám chce.*¹⁹

Hlavním orgánem této církve je Kolegium pastorů a pověřených zástupců, které si dle potřeby ustavuje pomocné orgány. Duchovním správcem a strážcem hodnot je Senior. Základ Křesťanského společenství tvoří sbor nebo misijní skupina – odvíjí se od počtu členů. Misijní skupina je pouze menší počet lidí (nejméně 10 členů), která vždy spolupracuje s některým ze sborů a usiluje o to, aby se v budoucnu také sborem stala. Vedení sboru je zajišťováno staršovstvem, které si může, ale nemusí zvolit pastora.

Aktivity této církve se liší opravdu sbor od sboru. Neexistují zde nějaké celonárodní odbory, jako v ostatních evangelikálních církvích. Můžeme slyšet o určitých jedincích či konkrétních sborech, o kteří jsou viditelní díky realizaci různých projektů – není to ovšem automaticky zastupováno organizačně celou církví. Jeden z takových sborů Křesťanského Společenství nalezneme v Plzni, kde jako pastor působí Karel Řežábek²⁰, který byl a stále je velmi aktivní i na křesťanské hudební scéně. Karel Řežábek byl součástí několika hudebních kapel a podílí se i na překladech zahraničních křesťanských písní, z nichž se některé z nich dodnes zpívají ve všech evangelikálních církvích.

Jelikož je tato církev velmi mladá, její hudební produkce se příliš neliší od Apoštolské církve, jejímž systémem vzdělávání bych se chtěla zabývat v dalších kapitolách. Na základě výpovědi Karla Řežábka, bylo zjištěno, že v rámci Křesťanského Společenství nikdy neexistoval nějaký plošný systém vzdělávání pro hudebníky. Vždy to byly maximálně akce s mezidenominační podporou jako: konference „Hrejte dobře a zvučně“, Škola kreativního uctívání a vedení atd...ale o těchto akcích bude následovat podrobnější zmínka níže. Ani nemůžeme jednoduše definovat hudební styl, který se v Křesťanském Společenství hraje, protože vždy velmi záleží na konkrétním místním sboru a jeho složení. Přesto můžeme předpokládat, že se dá hovořit vesměs o hudebních skupinách, jejichž složení bývá - jeden či dva zpěváci, kytara, elektrické piano, bicí nebo perkuse, a v některých případech jsou zařazeny další doprovodné nástroje. Karel Řežábek sám zastává názor, že je lepší, když se hudebníci sami vzdělávají v sekulárních školách a jsou ochotni investovat do svého vzdělání, než kdyby něco takového probíhalo na církevní půdě. Hudebníci sami už svou aktivitou ukazují zájem, že pro ně hudba něco znamená a mohou ji posléze využít ve více rovinách.

¹⁹ Bible: český studijní překlad: 1K 12, 4 - 11

²⁰ Více informací možno získat online na: <http://www.3pe.cz> (v záložce Lidé – osobní stránky; Karel Řežábek)

Větší prostor v rozhovoru s Karlem Řežábkem byl věnován poslední otázce, která se týkala role hudby na bohoslužbě a toho jaký má přínos či slabiny.

Nejdůležitější je brát hudbu na bohoslužbě velmi osobně – nehodnotit pouze hudební provedení, ale především ji vnímat jako cestu, jako společnou modlitbu prostřednictvím zhudebněných textů, se kterými se můžeme ztotožnit a společně je vyznávat. Hudba by tedy měla být brána jako cesta nebo směr, a rozhodně nezůstat cílem, kde směřujeme k dokonalosti provedení. Jako slabina nebo nebezpečí může být právě to, abychom k hudbě samotné nepřistupovali jako k nějaké magické ingredienci, která způsobí, že se cítíme dobře nebo naopak špatně. Nemůžeme přecenit její význam, čímž bychom jen podpořili, ač třeba nevědomky, konzumentskou mentalitu, kterou v nás podporuje dnešní doba. Když zpíváme na bohoslužbě, naši starosti by nemělo být to, co to dává nám, jak my se cítíme, ale jak tím oslavíme Boha.²¹

4.4 Jednota Bratrská

Jednota Bratrská je jednou z evangelikálních církví, jejíž počátky a vznik sahají až do doby husitství. Založena byla v roce 1457 bratrem Řehořem v Kunvaldu. Její náboženská svoboda ale kvůli protireformaci po bitvě na Bílé hoře neměla dlouhého trvání. Přesto se věřící scházeli potají i nadále. V 18. století jim otevřel brány svého panství v Sasku hrabě Zinzendorf, odkud bylo vysláno mnoho misionářů do celého světa. Znovu založení Jednoty Bratrské na českém území bylo povoleno až po císařském ediktu (protestantský patent) z roku 1861. V sedmdesátých letech 19. století tedy opět začaly vznikat oficiální sbory Jednoty Bratrské. Během 20. století ve válečné době i za totalitního režimu, byla její působnost opět velmi omezená, ale v roce 1989 se otevřely nové možnosti, které umožnily založit Misijní školu Mikuláše Ludvíka Zinzendorfa, která dodnes vytváří možnost vzdělávání pro nové pracovníky církve. Zakládaly se nové sbory a další obecně prospěšné organizace jako sociální péče pro staré občany apod.

Protože jsme reformační církví, fungujeme jako presbyterně synodální zřízení s nesborovou službou vedoucí sbory k samostatnosti při zachování jednoty církve. Sbory řídí staršovstva, nebo vedoucí týmy, v jejichž čele jsou správci sborů. V zájmu duchovní jednoty se sbory řídí společným vyznáním víry a ústavou schválenou nejvyšším orgánem církve Synodem. Synod pak volí ze svého středu Radu a biskupy.²²

Jednotlivé sbory JB také provozují kavárny, zakládají školy a různé nadace či občanská sdružení nebo mateřská centra. To poskytuje možnost široké veřejnosti seznámit se s touto církví a tím pádem i se samotným evangeliem.

²¹ Rozhovor s Karlem Řežábkem; odpověď na otázku: Jakou roli vůbec hudba na bohoslužbách vaší církve hraje? V čem vidíte její přínos, důležitost či naopak slabinu?, [cit. 15.12.2012]

²² JB [online], [cit. 9.1.2013], dostupné z: <http://www.jbcr.info/index.php?str=1&tp=1>

Na otázky týkající se hudebního vzdělávání reagoval Ing. Jiří Helis, který je ředitelem misijní školy M. L. Zinzendorfa.

Do roku 1998 část sborů české provincie používala tradiční formy bohoslužby a to znamenalo zpěv písní z kancionálů s doprovodem převážně harmonia. Sbory, které začaly vznikat na konci osmdesátých let minulého století a později, byly a jsou utvářeny převážně lidmi z nekřesťanského prostředí. Tyto sbory od počátku (když pomínu u některých přechodovou fází mixu písní z kancionálů a písní modernějších) používaly hudební styl modernější - tedy hlavně kytary a též to, na co jsme už asi zvyklí, tedy baskytara, bicí, klávesy. Složení hudebníků a typ písní záleží v Jednotě bratrské na konkrétním místním sboru. Jsou sbory, které si skládají vlastní písně a tak v současnosti se v Jednotě bratrské převážně používají písně z vlastní tvorby složené v posledních letech.²³

Přestože pod Jednotou Bratrskou funguje několik škol (od mateřských až po střední), ani jedna z nich se nespécializuje na vzdělávání hudebníků i když v rámci vzdělávacího programu existuje samostatný předmět hudební výchova. Systematická výchova hudebníků spadající pod ústředí Jednoty Bratrské tedy min. za posledních 25 let nikdy neexistovala. Opět bylo samozřejmě možné využít různých mezidenominačních nabídek, jako byly kurzy zpěvu, které pořádala Jana Peřtová²⁴, nebo jiné konference zaměřené na téma hudby v církvi. Hudebníci se tedy vzdělávají sami v sekulárním školství. Pokud bychom chtěli určit, jaký hudební styl Jednota Bratrská na svých bohoslužbách preferuje, převažovala by nejspíš moderní současná hudba. V některých městech ovšem stále upřednostňují sborový zpěv. Konkrétně sbor v Nové Pace, kde působí rodina Čančíkova²⁵, která dohromady tvoří rodinný septet²⁶, který má ve svém repertoáru nejen staré polyfonie, ale i bratrské zpěvy či spirituály. Jezdí koncertovat po celé České republice i do zahraničí.

Jako vzor nových současných písní, které skládají samotní členové Jednoty Bratrské, vyšlo v roce 2011 CD s názvem „Blázny pro Tebe“ a o rok později bylo remixováno. Přesto je to jen malá ukázka z vlastní tvorby za posledních několik let. Samozřejmě se také přejímají písně i od interpretů z jiných církví či ze zahraničí.

Celkově ovšem nevznívá nějaká akutní potřeba hudebníky vzdělávat v rámci církve, spíše je třeba dbát na to, aby fungovala komunikace mezi nimi a vedením sboru, což se podle názoru Ing. Jiřího Helise do jisté míry daří.

Při setkání církve se dává hudbě dost velký prostor - někdy až 50% setkání, jindy méně. V hudbě vidíme propojení člověka s Bohem ve formě chvály, vděčnosti, uctívání, vyjádření radosti ze spasení, „vylití svého srdce“. Věříme, že se k tomu pojí Duch svatý

²³ Emailová korespondence s Ing. Jiřím Helisem [online], [cit. 8.1.2013] – odpověď na otázku: „Jaký je nejčastější hudební styl na vašich bohoslužbách?“

²⁴ <http://jana.gospeltrain.cz/>

²⁵ Mnoho úprav získávají od Milana Uherka, který je otcem jejich umělecké vedoucí Marie Čančíkové

²⁶ <http://www.septet.estranky.cz>

skrze obdarování těch, co slouží, ale i v každém, kdo k Bohu takto přistupuje. To je určitě velkým přínosem. Problémem je, jako u každé formy, že forma může zůstat, stát se tradicí a vytratí se z toho pravý život. To se však může stát v církvích, kde existuje „chvála“ s hudební skupinou a nebo i tam, kde se zazpívá pár písní z kancionálu při harmoniu či varhanách. To je jiný problém - je to problém osobního vztahu člověka s Bohem a ten se na školách moc učit nedá.²⁷

4.5 Křesťanské sbory

Křesťanské sbory, stejně jako ostatní evangelikální církve vyznávají, že skrze Pána Ježíše Krista mají odpuštění hříchů, záchranu a věčný život a jsou ospravedlněni před Bohem. Věří, že Bible je inspirovaným Božím slovem, při jehož psaní byli pisatelé vedeni samotným Bohem – Duchem svatým. Důraz tedy kladou na osobní čtení Bible a modlitbu. Bohoslužby mají význam pro budování věřících navzájem.

Snahou věřících je, aby shromáždění vedl Boží Duch (1K 12 a 14); může to být prostřednictvím některého z bratrů (v některých sborech), nebo tak, že se jednotliví bratři zapojují, aniž by byli předem domluveni, podle toho, jak vnímají, že je vede Boží Duch. Podle našeho vnímání se NZ nezmiňuje o roli kazatelů či farářů v dnešním pojetí.²⁸

Křesťanské Sbory také fungují na základě samostatných sborů, které si dobrovolně pomáhají a podporují se. Přesto jsou z důvodu organizačních určení „starší“, kteří se zajímají o osobní i duchovní i jiné potřeby věřících. Neexistuje zde však formální členství. Do místního sboru je tak počítán každý, kdo má osobní vztah s Kristem, potvrdí svou víru křtem (ponořením do vody) a zapojuje se do práce sboru.

Křesťanské Sbory historicky navazují na probuzenecké hnutí 18. a 19. století, hlavně tzv. Plymouthských bratří.^{viii} Vznik prvních sborů této denominace na území českých zemí, datujeme do roku 1909. V průběhu 1. poloviny 20. století také procházeli těžkými obdobími, jako většina církví na tomto území, ale státní souhlas ke své činnosti získali již v roce 1956.

Právě z důvodu velké volnosti a samostatnosti jednotlivých sborů bylo velmi těžké kontaktovat jednoho důvěryhodného zástupce, který by byl schopen hudební oblast dané církve objektivně popsat a kriticky zhodnotit. Přesto na zmiňované otázky nakonec zareagoval hudebník a aktivní člen Křesťanských sborů Jiří Eliáš. Z celé konverzace nakonec vyplynulo, že hudební složka bohoslužeb v této církvi hraje jistě také nezastupitelnou roli, ovšem stejně jako v ostatních denominacích neexistuje nějaký nadnárodní plán, jak se hudebníkům věnovat. Zodpovědnost za jejich vývoj zůstává tedy

²⁷ Emailová korespondence s Ing. Jiřím Helisem [online], [cit. 8.1.2013] – odpověď na otázku: „Jakou roli vůbec hudba na bohoslužbách vaší církve hraje? V čem vidíte její přínos, důležitost či naopak slabinu?“

²⁸ KSb [online], [cit.10.1.2013], dostupné z: <http://www.krestanskesbory.cz>

na hudebnících samotných. Většinou využívají nabídky sekulárního vzdělávání v ČR, což lze dnes rozhodně považovat za pokrok, protože v minulosti byli aktivními hudebníky převážně laici, kteří se vzdělávali sami doma. Styl hudby ve Křesťanských Sborech závisí na věkovém složení daného společenství a také zaměření hudebníků samotných. Většinou se můžeme setkat s písněmi moderními a současnými, ale zároveň není výjimkou zpěv písní z kancionálu, hlavně kvůli jejich hlubokému textovému obsahu.

Když se podíváme do minulosti, tak církev byla nositelkou vzdělanosti a rozvoje hudby. Mám za to, že když bude v sborech dobrá, kvalitní hudba, tak je to jedna z velkých možností oslovit lidi kolem. Venku lidé poslouchají kvalitní hudbu a neměli bychom v tomto být pozadu, ale naopak je to možnost třeba i určovat směr²⁹.

S tímto postojem by jistě souhlasil příslušník jakékoliv denominace. Otázkou je jakým způsobem docílit kvality za podmínek, ve kterých žijeme. Zda zodpovědnost vzdělávání se nechat na hudebnících samotných, nebo usilovat o interní systém, který toto vzdělávání zajistí.

4.6 Slovo života

Slovo života je nezávislou církví, která na území České republiky působí zhruba od konce 80. let minulého století. Již od počátku (ještě pod názvem Voda života) byla tato církev řazena k evangelikálním či letničním směrům s jistým vlivem tzv. Hnutí víry^{ix}. Sbory jsou opět velmi samostatné, proto nemůžeme hovořit o ústředí církve, které by zaštiťovalo všechny sbory najednou. Církev od počátku spolupracuje se stejnojmennou denominací ze Švédského města Uppsala^x.

Nedělní bohoslužba je hlavní událost v týdnu, kterou Slovo života pořádá, přestože ve všedních dnech sbor od sboru uskutečňují další aktivity. Bohoslužba sestává ze soudobé křesťanské hudby a kázání na biblická témata poukazující na aktuálnost Bible i pro dnešní svět. Z internetových stránek se lze dozvědět, že v letech 1993 – 1999 provozovala církev Slova Života biblickou školu, zaměřenou na praktickou teologii určenou cíleně k internímu vzdělávání vlastních kazatelů a ostatních laických pracovníků. Opět tedy nenalzáme vzdělávání hudební. Na otázky týkající se tohoto tématu odpovídal Rostislav Komosný z Brněnského sboru, který je povoláním učitel hudby a sám ve svém sboru hudebně aktivně působí.

---

²⁹ Emailová korespondence s Jifím Eliášem [online], [cit. 29.1.2013]

V otázce hudebního vzdělávacího systému, který by byl zaštitěn z vedení církve pan Komosný jen potvrdil mou domněnku, že takový systém prozatím nikdy neexistoval. Přesto se místně pořádaly různé skupinové vyučování zpěvu, nebo se hudebníci vzdělávali soukromě, ať už u křesťanských učitelů (Ota Pinkner, Jana Peřtová atd...), nebo v sekulárním školství. Tato situace tedy zůstává dodnes velmi podobná. Důraz je ovšem kladen na vedení dětí k hudební zdatnosti, aby již od malička pronikaly do tajů hudebních nástrojů a chápaly pojetí hudby jakou součást chvály Bohu. Existují tedy dětské kapely, ze kterých snad v budoucnu vyrostou šikovní a vzdělaní hudebníci. Vše je ovšem zaměřeno na současný populární styl.

Důležitost hudebního vzdělávání spojeným s duchovním poselstvím považuje Rostislav Komosný za samozřejmost a odkazuje se na biblické pasáže, ve kterých se dočteme o rodech, jejichž členové se celý život hudebně vzdělávali, aby poté mohli Boha oslavovat právě v hudební službě.³⁰

4.7 Evangelická církev metodistická

Evangelická církev metodistická (dále jen ECM) navazuje na metodistické hnutí, které vzniklo v Anglii v 18. století z iniciativy Johna Wesleyho a jeho přátel.

***Bratři Wesleyové:** John (1703–1791) a Charles (1707–1788) byli velmi ohromeni Moravskými bratry, což byli původně stoupecni české Jednoty bratrské, kteří procházeli silným útlakem ze strany katolické církve a díky hraběti Zinzendorfovi našli útočiště u hranic Čech a Německa v osadě Ochranov a odtud se poté vydávali na misijní cesty do všech světových stran. Bratři John a Charles Wesleyovi se s nimi setkali na lodi při cestě do Ameriky, když se chystali na misií do anglických kolonií. Během plavby přes Atlantik jejich loď zastihla silná bouře. Moravští křesťané na palubě této lodi, čelící katastrofě se začali modlit a zpívat. Tato událost je zaznamenána v Johnově deníku. Jeho pozdější vliv na křesťanské chvalozpěvy byl významný. Sestavil „Kolekci žalmů a hymnů pro anglikánské shromáždění“ v roce 1737, později přeložil mnoho Moravských hymnů z německého jazyka a editoval mnoho písní. Jeho bratr Charles je znám jako básník a skladatel písní, přepisuje se mu autorství více než 6000 písní. Jeho chvalozpěvy jsou jednoduše biblické a poetické, zdůrazňují wesleyánskou doktrínu o spasení a dokonalou svatost. Byly psány pro praktické účely k použití při setkáních.³¹*

V Československu začala metodistická církev svoji práci po první světové válce evangelizací, rozšiřováním Biblí a sociální pomocí. Dnes je církev organizována jako samostatná Výroční konference společně pro Českou a Slovenskou republiku a patří v Evropě do Centrální konference střední a jižní Evropy.³²

³⁰ Bible: 1Pa 16,4; 25,1; 2Pa 5,11-14

³¹ TESÁRKOVÁ, Marie. *Duchovní hudba v Apoštolské církvi v kontextu dnešní doby*. Praha, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Karlova - Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Leona Saláková, Ph.D., s. 20

³² ECM [online], [cit. 15.1.2013]. dostupné na: <http://www.umc.cz/historie-metodismu/>

Bohoslužby v metodistické církvi mají obdobnou podobu jako v ostatních zmiňovaných církvích, proto již není třeba věnovat se jim dále. Pouze lze podotknout, že hudba zde plní důležitou součást a je prezentována v různých formách. Hudebníci se dle výpovědi aktivní hudebnice Miroslavy Tomkové vzdělávají většinou sami. Metodistická církev jim nenabízí žádné alternativní kurzy nebo semináře, které by sama organizovala. Mnohdy ale z důvodu nedostatku času či finančních prostředků dochází ke stagnaci ve vzdělávání a hudebníci vycházejí z toho, co se naučili v dětství či dospívání a v dospělosti své schopnosti rozvíjí maximálně na příležitostných akcích pořádaných mezidenominačně. Hudební styl na bohoslužbách prošel od založení této církve různými změnami. Z počátku bylo dominantním nástrojem harmonium doprovázející zpěv celého shromáždění. Dnes je situace podobná jako v ostatních evangelikálních církvích, které se do jisté míry snaží reflektovat v hudební produkci trendy současné populární hudby. Přesto však metodisté nezapomínají na své kořeny a zařazují na bohoslužby i zpěv starých kancionálů.

V otázce vzdělávání hudebníků na půdě církve vyjádřila Miroslava Tomková svůj názor, že je jistě přínosné, pokud se k hudbě nepřistupuje pouze jako k uměleckým dovednostem, ale vždy je zahrnut faktor duchovní. Vyučující by tedy měli rozumět nejen svému nástroji či hlasu, ale také funkci hudby vyjadřující postoj uctívání a adorace. V tom tkví také přínos hudby do života křesťana – je pomocníkem pro vyjádření emocí a může nás přivést k zamyšlení či bližší komunikaci s Bohem samotným. Nesmíme její moc ale přeceňovat nebo zneužívat. Je třeba být velmi obezřetnými.

4.8 Shrnutí situace hudebního vzdělávání v evangelikálních církvích ČR

Na základě informací získaných z oficiálních dokumentů evangelikálních církví i rozhovorů či emailových korespondencí se pokusím shrnout situaci, která se hudebního vzdělávání v těchto denominacích týká. Vlastně v žádné z nich neexistuje systém, který by nabízel vzdělávání specificky zaměřené na hudební gramotnost a zároveň kladl důraz na porozumění hudbě v církvi nejen z ryze praktického hlediska, ale i z pohledu hudby jako nástroje s duchovním podtextem a nástrojem k vyjádření postoje úcty směrem k Bohu. Cílem této diplomové práce není zjistit, jak se na důležitost hudby a její kvalitní produkci dívají jednotliví členové daných denominací, přesto si myslím – dle získaných odpovědí zástupců evangelikálních církví, že důvodem částečného přehlížení této oblasti v církvi může být nedostatek finančních prostředků či upřednostnění jiných součástí církevního života. Jedním z faktorů je zřejmě také silná tradice sekulárního hudebního vzdělávání

v rámci ZUŠ, které je oproti jiným evropským zemím poměrně dostupné. Je ovšem otázkou, do jaké míry pomáhá ZUŠ svým žákům k praktické dovednosti využitelné v běžném životě a nejen na koncertních pódiih po letech dřiny. V tomto případě je velmi důležité vybrat vhodného pedagoga, případně komunikovat o zaměření, kterým se chce žák ubírat. Jinou možností, které hojně využívají spíše dospělí hudebníci, jsou lekce u soukromých učitelů. Toto vzdělávání se ovšem pro mnohé stává nedostupné z finančních důvodů.

Z tohoto důvodu některé z církví pořádají příležitostné kurzy s hudebním zaměřením, mnohdy otevřené pro všechny denominace, kam zvou kvalitní lektory s mnoha zkušenostmi. Tím, že je skupina studentů větší, podaří se lektora lépe zaplatit. Takovéto akce jsou tedy příležitostí pro všechny hudebníky k obohacení se o nové zkušenosti. Problém ovšem trochu vzniká v tom, že pokud jsou tyto semináře či workshopy tím jediným, co hudebníci přes rok pro své hudební vzdělávání udělají, nestačí to. Vždy jde především o lidské nasazení a touhu být lepší. Všichni dotázaní se shodli na tom, že by jistě stálo za to nezůstat laxní v otázce hudebního vzdělávání svých členů – v dohledné době to ovšem z mnoha důvodů není možné realizovat.

5 Mezidenominační snahy o hudební gramotnost hudebníků v českých církvích

5.1 Konference „Hrajte dobře a zvučně“³³

Konference „Hrajte dobře a zvučně“ se konala pravidelně jednou ročně v letech 1993–2000. Vždy se jednalo o podzimní prodloužený víkend zaměřený na křesťanské umělce. Cílem celé akce bylo povzbuzení křesťanů k duchovnímu růstu a k rozvíjení jejich uměleckých schopností. Většinou se konference účastnili lidé z různých denominací a díky tomu vznikala i síť vztahů, které byly přínosem v průběhu roku, kdy se hudebníci mohli v případě potřeby kontaktovat a navzájem si pomoci. Účast byla na všech ročnících velmi hojná cca 400 lidí (v posledních ročnících až 700 účastníků). Kapacitu určovaly také prostory, kde se akce každoročně pořádala. Většinou to bylo v budově Biskupském gymnáziu v Brně.

Konference pořádala sedmičlenná rada v čele s výkonnou ředitelkou Hanou Pinknerovou z počátku za podpory Křesťanského společenství v Brně, později pod záštitou Křesťanské misijní společnosti. Členové rady byli osobnosti aktivní na poli křesťanské hudby v ČR v různých denominacích. Praktickou výuku a organizaci poté zajišťoval tým asi čtyřiceti učitelů a skupina dobrovolníků. Vyučovali většinou čeští učitelé - absolventi uměleckých škol a profesionálové v konkrétním oboru. Organizátoři se zaměřovali na to, aby výuka reflektovala současnou situaci na křesťanské hudební scéně v České republice. Zároveň měli účastníci možnost vidět učitele během roku v jejich aktivní službě a mohli se od nich učit i neformálně.

Program na konferenci zahrnoval společná setkání s uctíváním, koncerty a vyučováním duchovních témat. Rovnocennými však byli i semináře, tvořivé dílny, jamy, recitály a osobní setkání. Vyvrcholením býval večer účastníků, při němž byl prezentován program, který se podařilo dát během konference dohromady a na němž učitelé pomáhali účastníkům.³⁴

Celá konference procházela v průběhu let také svým vývojem. Zpočátku se zaměřovala pouze na pomoc hudebníkům jednotlivých sborů, ale dále si dala za cíl připravovat je i na působení mimo jejich církevní budovy. Nezůstalo také jen u umění hudebního, ale přidávali se i výtvarníci, tanečníci, mimové, básníci, herci, publicisté a další

³³ Zdroj informací = emailová korespondence s Hanou Pinknerovou – výkonnou ředitelkou konference [online]; [cit. 24.2.2013]

³⁴ Emailová korespondence s Hanou Pinknerovou – výkonnou ředitelkou konference [online]; [cit. 24. 2. 2013]

umělci. Cílem organizátorů tak bylo pomoci jim rozvinout jejich obdarování a využít je správným způsobem ať už v církvi nebo mimo ni.

Konference tedy v letech, kdy probíhala, byla velkým přínosem pro mnohé. Dodnes je u některých vedoucích hudebníků nejen ve sborech Apoštolské církve jedinou zkušeností s hudebním vzděláváním na půdě církve. Mnohé z nich tyto akce přiměly k novým začátkům a pomohly jim zformovat jejich názory a postoje k umění ve spojení s křesťanstvím. Také byla dobrou živnou půdou pro vznik nových vztahů, které opět mnohdy fungují dodnes. Konference „Hrejte dobře a zvučně“ ovšem nemá své pokračování z důvodu nedostatečné materiální podpory křesťanských církví. Jakousi návaznost v menším rozsahu můžeme vidět v následujících odstavcích, které se věnují dalším snahám o vzdělávání křesťanských hudebníků v ČR.

5.2 Angel Mountain Ministries

Angel Mountain Ministries (dále jen AMM) je mezinárodní organizace, jejíž počátek můžeme datovat do roku 1999, kdy proběhlo první setkání hudebníků z Anglie, Čech a Slovenska, kteří se rozhodli pokračovat ve vzájemné spolupráci při rozvoji křesťanské hudební oblasti v ČR. Jejich snahou bylo od počátku rozvoj hudebních schopností, ale zároveň kladou důraz na uctívání Boha – tímto pojmem je myšleno něco, co hudbu i umění samotné přesahuje. Zabývají se uctíváním v rámci životního stylu, který má vliv na celou kulturu společnosti, které jsme součástí. Sami se přiklánějí k tzv. radikálnímu uctívání:

Slovo „radikální“ je pro nás velmi důležité, protože má dva klíčové významy. Prvním významem je: „Být zakořeněn“ což znamená návrat k základům. Zdá se, že křesťanství je tak trochu jako starý počítač, který má zastaralý software a spoustu náhodných, léty nashromážděných souborů. Možná je čas naformátovat hard disk a vrátit se k důležitým věcem, které učil Ježíš. Ovšem být radikální znamená také být průkopníkem zaměřeným na konkrétní cíle, což s sebou může nést dokonce i jakousi nekonvenčnost až bláznovství. Doufáme, že naše práce, kterou jsme začali úplně od základu, povzbudí mnohé k tomu, aby se stali cílevědomými a Duchem naplněnými Božími ctiteli.³⁵

AMM se profiluje jako mezidenominační organizace. Svou filosofii má snahu vysvětlit slovy z křesťanské historie:

Angel Mountain Ministries má své kořeny v tom, co by většina lidí nazvala „normálním“ křesťanstvím anebo, jak to kdysi někdo řekl, hlavní a obyčejné věci Písma. Zaměřujeme se na ty věci, ve kterých křesťané obecně nacházejí shodu, rozličné vyjádření

³⁵ Angel Mountain Ministries. *Angel Mountain Ministries* [online]. 2008. [cit. 11.11.2012]. Dostupné z: <http://www.angelmountain.net/kdo-jsme>

víry však vítáme. Ztotožňujeme se s postojem Moravských bratří, který ve středověku definovali takto: „V podstatném jednota, v nepodstatném svoboda, ve všem pak láska.“³⁶

Na webových stránkách této organizace se můžeme dočíst, že jejich akce přitahují věřící opravdu z rozličných denominací, ať už z protestantských či katolických kruhů. Cílem tedy není někoho odsuzovat za jeho vyznání, ale naopak dát prostor pro diskusi a případnou konfrontaci.

5.2.1 Škola kreativního uctívání & vedení

Škola kreativního uctívání a vedení (dále jen ŠKUV) byl dálkový studijní program, který organizovala právě organizace AMM v letech 2007–2009. Jak sám název napovídá, škola byla rozdělena na kurz pro vedoucí a kurz pro umělecky obdarované lidi (nejen pro hudebníky ale i pro výtvarníky, tanečníky, literáty atd.) Program byl dvouletý a díky víkendové výuce (deset víkendů ve dvou letech) dával možnost studia lidem již pracujícím či jinak zaměstnaným.

Každý víkend byl tematicky zaměřen, čemuž odpovídal i hostující řečník (od teologů z širokého církevního spektra po umělce, vedoucí chval...). Studenti (rovněž z různých církví) byli rozděleni do skupin, z nichž každá měla na starost konkrétní víkend tzn. vedení chval včetně výtvarné výzdoby sálu, modliteb, či jiných praktických věcí. Co se týče přínosu samotného - škola si nekladla za cíl naučit studenty hrát na hudební nástroj (malovat, tančit ...), ale motivovat je k tomu, aby rozpoznali své obdarování a začali jej rozvíjet.³⁷

Přestože byl program vyučován v České republice, díky spolupráci se zahraničními lektory probíhala výuka v angličtině i češtině. V prvním běhu tohoto studijního programu absolvovalo ŠKUV 73 studentů ze všech denominací. Vyučujícími byli lektoři z týmu AMM s několika zahraničními hosty. Výstupem této školy tedy nebyla měřitelná znalost, ale spíš osobní zkušenost a motivace k další snaze se neustále zlepšovat i po hudební stránce.

Studijní plán prvního ročníku této školy byl sestaven tak, aby připravil studenty na smysluplnou práci a nenaplnil ji jen teoretickými znalostmi. Byl rozdělen na dva směry – škola uctívání a škola vedoucích, které měly několik společných předmětů. Společné předměty se týkaly: Vedení týmu a jeho dynamiky; Umění komunikace a prezentace; Přípravy na bohoslužbu, Teologie a filosofie uctívání atd...

³⁶ Angel Mountain Ministries. *Angel Mountain Ministries* [online]. 2008 [cit. 11.11.2012]. Dostupné z: <http://www.angelmountain.net/kdo-jsme/cemu-verime>

³⁷ Emailová korespondence s Liborem Orlem – manažerem AMM [online], [cit. 3.1.2013]

Školou vedoucích se nebudu zabývat, protože předmětem této práce je spíše hudební odvětví, ve kterém byla snaha studenty naučit, jak efektivně pracovat s hudbou v církvi a jak rozvinout svůj osobní potenciál. Součástí tohoto směru byly předměty podporující kreativitu psaní a aranžování hudby; týmovou práci se skupinou; všeobecnou povědomost o zvuku a akustice a praktické muzikantství – tyto lekce probíhaly formou individuálních i společných hodin.

Zakladateli a zároveň lektory některých lekcí byli **John de Jong** – Angličan působící jako hudebník na misií již od roku 1974. Vystudoval fyziku a akustiku a později filosofii a religionistiku. V České republice aktivně působí od roku 1990. V roce 2004 založil organizaci Angel Mountain Ministries jako neziskovou charitativní organizaci. Organizaci pomáhal zakládat také **Dennis Bavister**, který Českou republiku navštívil poprvé v roce 1986 a od té doby byl zapojen již do mnoha projektů. Dodnes do ČR často jezdí. Třetí důležitou osobou pro AMM je **Libor Orel** (manažer ŠKUV) – učitel hudby, bubeník a organizátor mnoha hudebních a divadelních akcí. Další lektori vždy byli čeští či zahraniční učitelé, kteří mají mnoho zkušeností s hudbou právě na církevní půdě. Např. Karel Řežábek (CZ, hudebník a pastor KS Plzeň), Terl Bryant (GB, bývalý bubeník skupiny Iona), Piotr Płecha (PL, basista a učitel), Ron Man (USA, teolog) a další.

Organizace AMM dnes již nepořádá program se stejným zaměřením a názvem, ale přesto nabízí kurz s názvem Škola kreativního křesťanství, který je mnohem obecněji zaměřen než vzdělávací program prvotní. Kromě dvouleté školy kreativního křesťanství pořádá AMM každoročně Letní školu chval – od roku 1999. Akce se účastní až 300 návštěvníků z mnoha zemí. Zaměření této akce je na společně strávený čas, praktickou přípravu v hudební oblasti a společné bohoslužby. Nejedná se o přílišný drill, ale spíše o akci určenou k načerpání sil a odpočinku. Další pravidelnou akcí je potom podzimní setkání s názvem „Neseni bouří“ – krátká víkendová akce, více zaměřena na osobní postoj k Bohu. V neposlední řadě AMM také pořádá po celé Evropě různé koncerty, festivaly a slavnosti. Na koncertech často vystupuje právě John de Jong s českými hudebníky. Mívají vystoupení na festivalech jako je Vox v Praze, Camp Fest na Slovensku, Colours of Ostrava nebo i na festivalu v Talsi v Lotyšsku. Cílem je vždy povzbudit křesťany v jejich víře a zaujmout mnohé hudbou, se kterou se možná ještě nikdy nesetkali.

Celý tým AMM disponuje mnohaletými zkušenostmi, a proto nabízí vzdělání zaměřené na duchovní život a praktické hudební dovednosti. Spolupracují také s evropskou evangelickou aliancí a mnoha dalšími církvemi a organizacemi.

5.3 Sdružení „Worship.cz“

Oficiálně vzniklo sdružení Worship.cz v roce 2010 díky zpěvačce Jiřině „Gině“ Markovové (dnes Čunkové), která je na poli křesťanské hudební scény aktivní již mnoho let. Pracovat na jeho realizaci ovšem začala mnohem dříve. Její touhou a vizí bylo vzájemně propojit křesťanské umělce z různých sfér a společně organizovat různé akce na podporu jejich profesního rozvoje. Cíle tohoto sdružení, jsou definovány na webových stránkách www.worship.cz³⁸.

- *pořádat kulturní a společenské akce v České republice*
- *využívat nejrůznější umělecké formy: hudba, zpěv, sborový zpěv, tanec, výtvarné umění, světelná show, obrazové projekce, básně, čtení krátkých povídek, pantomima, produkce vážné hudby a další...*
- *informovat veřejnost o kulturních a společenských aktivitách sdružení v ČR.*
- *vytvořit prostor, ve kterém se může zcela prakticky uskutečňovat spolupráce umělců.*
- *založit tradici Slavnosti napříč církvemi, setkání pro nejširší veřejnost.*

Za tímto účelem sdružení:

- *vyvíjí či realizuje propagační činnost, pořádá koncerty a další společenské aktivity*
- *pořádá vzdělávací akce (přednášky, semináře, krátkodobé kurzy)*
- *informuje o činnosti jiných podobných sdružení*
- *spolupracuje s tuzemskými i zahraničními organizacemi podobného typu*
- *koordinuje nejrůznější kulturní aktivity*

Vedení celé organizace není samozřejmě zodpovědností pouze jedné osoby. Je zastoupena několika osobami z Moravy a Čech. Jak by se mohlo zdát z výše citovaných cílů, sdružení se vzděláváním křesťanských hudebníků zabývá jen okrajově. Pravdou ovšem je, že vzdělávání nezahrnuje pouze přímou výuku, ale i seznamování veřejnosti s novými písněmi a možnostmi, které se v této oblasti nabízejí. V tomto ohledu jsou tedy akce pořádané sdružením worship.cz velmi přínosné pro mnohé. Od jeho založení již proběhlo několik hudebně vzdělávacích seminářů i koncertů. Jako jedním z prvních byla Hudební slavnost napříč církvemi v brněnském kulturním centru Semilasso v roce 2009,

³⁸ *Worship.cz: O worship.cz* [online]. Dostupné z: www.worship.cz, 2008. [cit.16.4.2013]

kteřá si kladla za cíl oslovit mladé české křesťanské umělce a nazkoušet jejich písně s celou kapelou i pěveckým sborem. Vyvrcholením pak byl samotný večer, který byl doplněn i o tanečnický a jiné kulturní vsuvky a přinesl tak nové podněty na poněkud stagnující hudební scénu v protestantských kruzích.

Akce tohoto typu se od té doby neopakovala v takovém rozsahu, ale sdružení Worship.cz pořádalo několik venkovních festivalů v Brně, které již byly určeny nejen pro vnitřní obohacení církve, ale záměrem bylo i přiblížení křesťanství široké veřejnosti. Fungování tohoto sdružení tedy můžeme zhodnotit jako velmi přínosné ovšem do jisté míry velmi specificky zaměřené na oblast Moravy. To potom zčásti omezuje hudebníky z Čech, pro něž je akce hůře dostupná z důvodu vzdálenosti.

5.4 Iniciativa 3C3B

Samotný název je zkratkou motta: Chvalozpěvy Bohu – nejen v Církvi bratrské – a Co s nimi v budoucnu. Tato křesťanská iniciativa vznikla v roce 2003 mezi hudebníky v Církvi Bratrské, jejichž cílem bylo zmapovat hudební situaci ve sborech v ČR a poskytnout nové podněty a možnosti v oblasti křesťanského umění. Nabízená forma vzdělávání se opírá o vzájemné obohacování – tedy učení se jeden od druhého nejen hudebním dovednostem, ale i životním postojům a názorům. Příležitosti k takovým setkáváním se uskutečňují již několik let díky akcím s názvem: „Vitaminová bomba“. V minulosti probíhaly tyto akce vždy v Čechách a posléze i na Moravě, ale v současnosti se organizátoři omezili na oblast Čech, kde tuto akci pořádají každý rok. Zmapování situace ve sborech neprobíhá formou nějakých propracovaných studií, ale spíše na osobní úrovni. Účastníci vždy hodnotí každý víkend velmi příznivě, ovšem o jejich dalším posunu či zaměření nejsou žádné podklady. Pozitivním hodnocením je tak pro organizátory už jen to, že někteří účastníci přijíždějí opakovaně a přivádějí s sebou další.

Povzbuzení hudebníků k rozvoji jejich schopností probíhá za pomoci českých i zahraničních lektorů. Záměrem je pomoci každému v praktické dovednosti spojené se zpěvem nebo konkrétním hudebním nástrojem – studijním materiálem jsou nové české písně, většinou použité ze zpěvníků *Celým srdcem* nebo písně s autorizovaným překladem např. ze zpěvníku *Ty jsi Důvod*. Pro seznámení zde uvádím informace týkající se těchto zpěvníků. Citováno z bakalářské práce:

Další zpěvníky, které jsou dodnes velmi často používány v AC, jsou zpěvníky na pokračování s názvem: Celým srdcem I-V. Vydalo je křesťanské nakladatelství Rosa v

letech 1995, 1996, 1997, 2005 a 2006. Tyto zpěvníky zachycují českou tvorbu křesťanských písní od devadesátých let – autoři textu i melodie jsou uváděni v pravém horním rohu. Písně jsou zaznamenány v jednohlasé úpravě – pokud není vícehlas neoddělitelnou součástí písně. Melodická linka je doplněna akordickými značkami pro hudebníky(...). Nastudování písní je hudebníkům usnadněno natočením ze začátku MC, dnes už CD přímo ke každému zpěvníku, kde jsou vybrány některé písně a nahrány zkušenými zpěváky a hudebníky. Každý tak má možnost se píseň naučit, i když by měl problém se čtením not.³⁹

Poslední zpěvník se netýká českých autorských písní, ale pouze těch přeložených ze zahraničí. Nese název „Ty jsi důvod“ a obsahuje současné světové chvalozpěvy s autorizovaným českým překladem. Jeho vydavatelem je opět křesťanské vydavatelství Rosa. Vznik tohoto zpěvníku je odůvodněn už v jeho předmluvě:

„Již delší dobu jsme pociťovali potřebu zpěvníku autorizovaných překladů zahraničních chvalozpěvů. Existuje totiž velké množství různých variant překladů, a tak si každý zpívá tu svou „nejlepší“ verzi. Když se pak sejdou „dva nebo tři“, nemůžou spolu některé známé písně zpívat. Předkládáme vám tedy výsledek naší několikileté práce s nadějí, že pomůže sjednotit společný zpěv křesťanů z různých míst i různých církví.“

K tomuto zpěvníku sice neexistují hotové aranže a nahrávky písní, ale jako pomůcka je přiložené CD, na kterém jsou melodie písní ve formátu MIDI, který pouze přehrává melodickou linku zapsanou v notovém zápisu. CD také obsahuje anglické texty prezentovaných přeložených písní. Následně opět vznikly webové stránky, kde je možné si pro inspiraci poslechnout originální znění písní v angličtině.⁴⁰

Společným setkáváním na akcích pořádaných organizací 3C3B vznikají také přirozené kontakty mezi křesťanskými hudebníky, které hrají velkou roli v situacích osobní stagnace či potřeby nových podnětů v době, kdy není příležitost většího společného shromáždění. Neméně důležitý je také kontakt se samotnými pastory sborů a dalšími vedoucími – i na ně se v otázce hudební oblasti církve nesmí zapomínat, protože oni muzikanty buď podporují a motivují k jejich osobnímu rozvoji nebo naopak přispívají ke všeobecné stagnaci celé církve. Jak ovšem vyplývá z následného průzkumu, mnozí hudebníci z Apoštolské církve o této iniciativě nevědí, nebo se těchto akcí příliš nezúčastňují. Sami organizátoři však v komornějším počtu účastníků nevidí problém, protože alespoň vzniká prostor pro osobnější přístup a komunikaci. Nutno však podotknout, že neexistují žádné databáze hudebníků z rozličných církví, kde by bylo možné akce tohoto typu prezentovat. Z části tuto funkci plní webové stránky worship.cz, ovšem bohužel s příchodem sociálních sítí jejich vliv ztratil na své síle, protože lidé nemají čas navštěvovat a sledovat tolik informačních kanálů najednou.

³⁹ TESÁRKOVÁ, Marie. Duchovní hudba v Apoštolské církvi v kontextu dnešní doby. s. 41 – 42

⁴⁰ TESÁRKOVÁ, Marie. Duchovní hudba v Apoštolské církvi v kontextu dnešní doby. s. 42 – 43

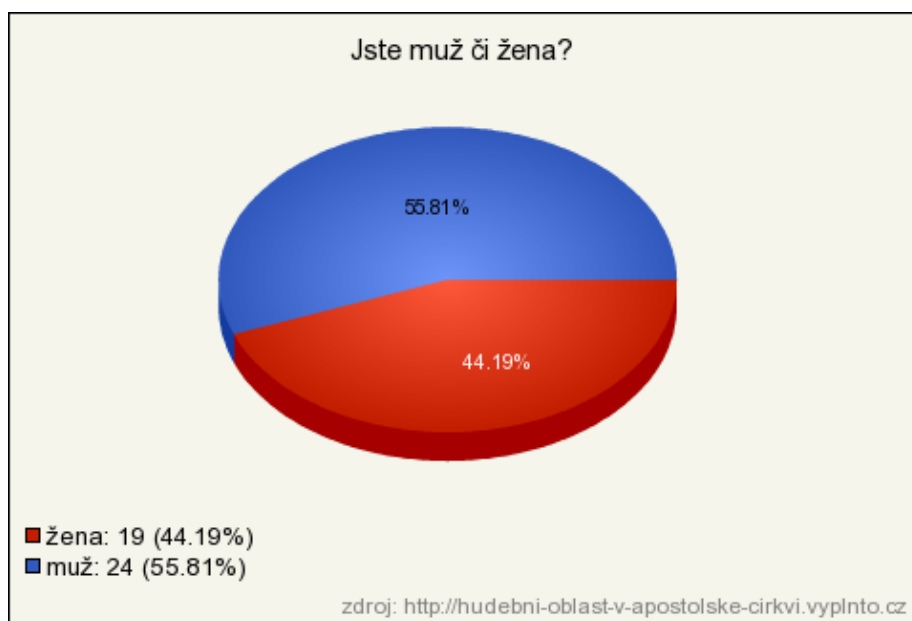
6 Apoštolská církev – současný stav a možnosti do budoucna

6.1 Výzkum mezi současnými hudebníky Apoštolské církve

Abychom se mohli plně věnovat výzkumu prováděného v letošním roce, je třeba nejdříve připomenout výsledky dotazníkového šetření, které bylo prováděno v mé bakalářské práci z roku 2010 a bylo zaměřeno hlavně na prozkoumání zastoupení mužů versus žen v hudební službě AC a na zmapování jejich hudebního vzdělání.

Vystavení dotazníku na internetu bylo tehdy časově omezeno na období mezi daty 28.12.2009–26.1.2010. V tomto časovém rozmezí odpovědělo 43 respondentů z 24 sborů AC. Zastoupení mužů a žen bylo velmi vyrovnané (viz. Graf 1)⁴¹. Tento výsledek podpořil i průzkum z roku 2003, který prováděla Pavlína Jarošková v rámci své absolventské práce na Vyšší odborné škole misijní a teologické.⁴²

Graf 1

Věkové zastoupení hudebníků bylo v dotazníku rozděleno do šesti skupin. V každé z nich se našel alespoň jeden respondent (viz. Graf 2), což je ukazatelem, že zapojení do hudební oblasti AC není věkově omezeno. Jak se dalo předpokládat, nejčastěji se zapojují lidé ve věku 26–45 let. Často to bývají lidé, kteří byli nějak aktivně zapojeni v hudební sféře ještě

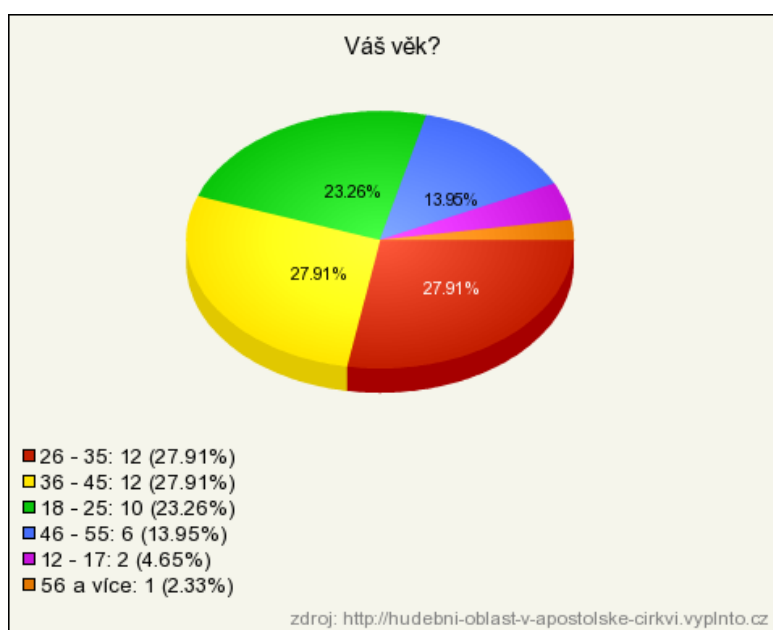
⁴¹ Všechny uveřejněné grafy a výsledky výzkumu jsou vyhodnoceny na základě přijatých odpovědí, proto není možné na ně pohlížet jako na platformu pro celou AC. Přesto nám pomohou uvídnout alespoň směr, jakým se hudba AC ubírá.

⁴² JAROŠKOVÁ, P. *Využití hudby ve sborech Apoštolské církve České republiky*. Absolventská práce. Kolín : Vyšší odborná škola misijní a teologická, s. 12

předtím, než se stali křesťany. Poté, když uvěřili v Boha, uvědomili si, že zpívat písně, které oslavují Boha má mnohem větší smysl, než jakákoliv jiná hudební produkce.

Stejně tak křesťané vyrůstající v křesťanských rodinách, jsou si vědomi potřeby Boha uctívat a chápou hudbu jako prostředek stvořený k tomuto účelu - Bible nás k hudbě přímo vybízí.⁴³ Zapojení této věkové skupiny také jistě souvisí s produktivností v tomto věku, kdy jsou lidé stále plni energie a nadšení zároveň. Jisté je také to, že na život pohlížejí skrz veškeré své dosavadní zkušenosti, díky kterým mají větší jasno v tom, co je v životě důležité. Zapojení se do církevního života tedy považují za výsadu a zodpovědnost a i své rodiny vedou k těmto postojům. Mladých na těchto místech také přibývá, ale ti jsou často v situaci, kdy hledají vlastní identitu a začlenění, takže jejich postoje nejsou tak stabilní. Samozřejmě k tomu nedochází všude a u všech, ale tyto tendence můžeme vidět na mnoha místech někde ve větší či v menší míře. Pravdou je, že s příchodem moderních hudebních forem do církve se generace teenagerů zapojuje do hudební produkce mnohem častěji.

Graf 2

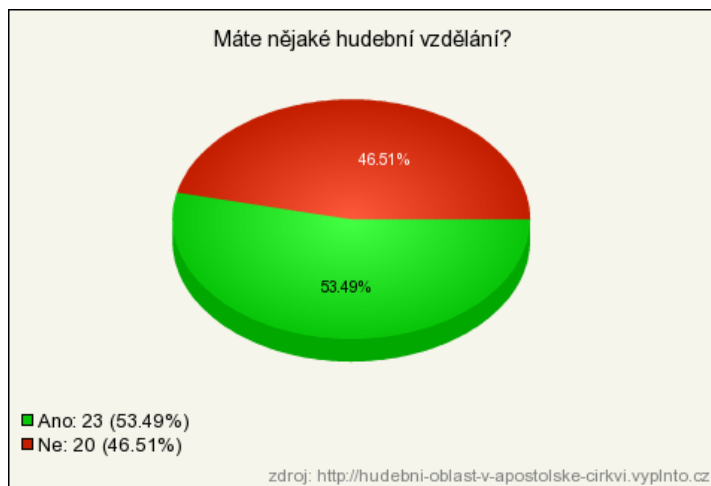

Kromě věkového zastoupení respondentů mě také zajímalo hudební vzdělání – do jaké míry se změnila skutečnost, že hudbu v počátcích provozovali laici, kteří nedostatek vzdělání kompenzovali svým nadšením a zápallem. Následující obrázek (Graf 3) svědčí o

⁴³ Bible, Žalm 33,1-3; Ž 100,1-2; Ž 150,3-5; a mnohá další místa v Bibli

téměř vyrovnaném počtu hudebníků alespoň s částečným hudebním vzděláním v kontrastu s hudebními laiky – lidově řečeno „samouky“.

Graf 3

Obecně můžeme zaznamenat nárůst hudebníků, kteří se vzdělávají ať už ve zpěvu či ve hře na hudební nástroj, přesto by podle mého názoru bylo třeba hudebního vzdělání ještě mnohem víc. Z celkového součtu respondentů stojí v hudební službě AC 4 profesionálové a 44 laiků - s tím že laiky můžeme rozdělit do dvou skupin: laik – samouk a laik – se základním hudebním vzděláním. Muselo dojít k zaškrtnutí více odpovědí, protože součet všech odpovědí na tuto otázku o jedno převyšuje celkový počet respondentů. (Graf 4).

Graf 4

Za účelem zevrubného prozkoumání oblasti vzdělávání hudebníků v Apoštolské církve, byl v letošním roce opět proveden průzkum za pomoci otázek zveřejněných na internetu⁴⁴ od 1.1.2013 do 31.1.2013. Bylo využito kontaktů získaných při provádění

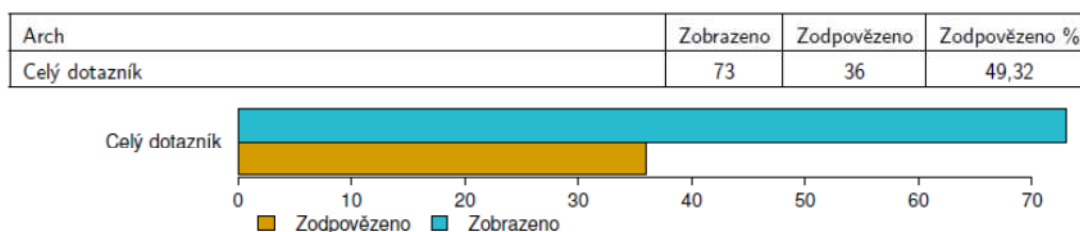
⁴⁴ <http://www.surveio.com/survey/N5K1H8I1O3C4O3B5V>

dotazníkového šetření v rámci práce bakalářské v roce 2010. Možnost vyjádřit se měli tedy všichni hudebníci, kteří se aktivně podílí na hudebním programu této církve. Kontaktování byli buď formou emailové korespondence nebo za pomoci současných sociálních sítí. Otázky byly kladeny s cílem zjistit osobní názory respondentů a jejich postoje k problematice hudebního vzdělávání na půdě církve. Zároveň mohou odpovědi posloužit ke zmapování informovanosti a zájmu těchto aktivních členů o případné kurzy či hudební studijní programy. Na základě získaných odpovědí lze vyvodit některé závěry velmi přesně, jiné ovšem spadají pod subjektivní hodnocení tazatelovi strany. Přesto jsou učiněny se snahou o co největší objektivnost.

Celková návratnost (v tomto případě znamenající vyplnění všech otázek) činila přibližně 50%. Přesná čísla nalezneme ve statistice respondentů níže (Graf 5):

Graf 5

Statistika respondentů

Někteří respondenti odpovídali anonymně, jiným nevadilo zveřejnit své jméno a sbor, ve kterém působí. Identifikace respondenta ale nebyla vyžadována. Znění všech pokládaných otázek je možno si přečíst níže. V následujících odstavcích budou poté rozebrány jedna po druhé. Jejich znění bylo následující:

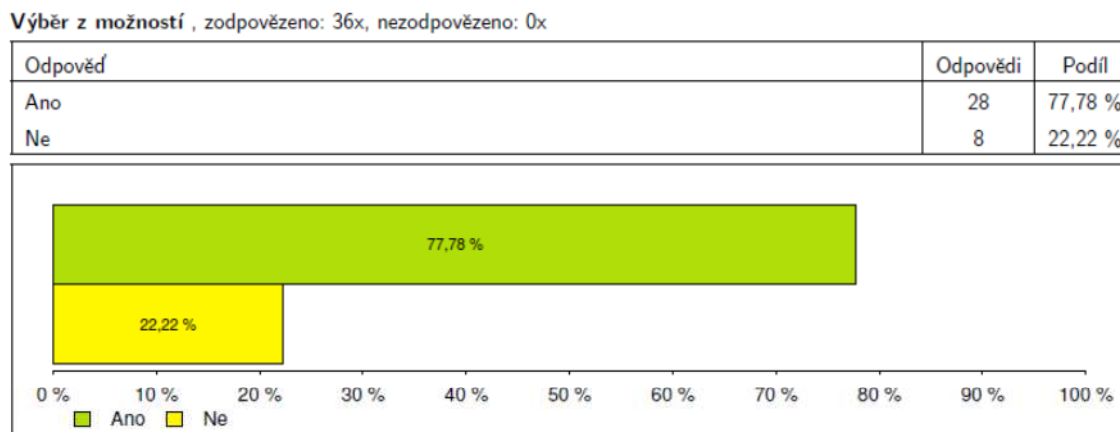
- 1) Pamatujete si z minulosti nějaké křesťanské akce zaměřené na vzdělávání hudebníků v církvi?
- 2) V případě že ano – napište o jaké akce konkrétně šlo.
- 3) Myslíte si, že se hudebníci v církvi mají vzdělávat sami v sekulárních hudebních školách nebo by jim církev měla nabídnout vlastní vzdělávání?
- 4) Bylo by podle vás přínosné zařadit praktické hudební vzdělávání do studijního programu Vyšší odborné školy misijní a teologické v Kolíně?
- 5) Jakou roli hraje hudba na bohoslužbě ve vašem sboru? V čem vidíte její přínos a naopak její slabinu?
- 6) Jakou roli hraje hudba ve vašem životě?

7) Jak motivovat mladé věřící k hudebnímu vzdělávání?

První otázka týkající se křesťanských vzdělávacích akcí vlastně opět směřovala ke zjištění, do jaké míry jsou hudebníci informovaní a aktivní v rozvíjení svých dovedností a schopností. Výsledky jsou v tomto směru tedy velmi příznivé (viz Graf 6):

Graf 6

Ze 36ti respondentů 28 odpovědělo, že si pamatují nějakou vzdělávací křesťanskou akci týkající se hudby. To znamená cca 78% všech dotázaných. Odpovědi na doplňující otázku číslo dvě se staly velmi cenným podkladem pro samotné zpracování kapitoly č. 5 v této diplomové práci. Nejčastěji byla zmiňována konference „Hrejte dobře a zvučně“; dále Škola chval a uctívání pořádaná organizací Angel Mountain Ministries; Vitaminová bomba pod hlavičkou Iniciativy 3C3B a dále jen nějaké semináře v rámci větších křesťanských festivalů nebo pořádané místními sbory. Několik hudebníků absolvovalo také semináře v zahraničí – Polsko, Slovensko. Přestože však většina hudebníků alespoň na jedné z těchto akcí měla příležitost být, z dlouhodobého hlediska nepovažují programy tohoto typu za průlomové či jiným způsobem zásadní pro zdokonalení se v hudebních dovednostech. Pozitivně však hodnotí jejich duchovní rozměr a vzájemné sdílení osobních zkušeností.

Otázka, týkající se preferování hudebního vzdělání v sekulárních školách nebo na církevním poli, přinesla mnoho rozporuplných reakcí. Rozhodně není možné říci, že by se většina respondentů shodla na jednom z těchto směrů. Pro každý názor jistě existují důvody, proč je preferován daný směr. Sekulární vzdělávání na ZUŠ má tradici; je do dnešního dne funkční a přínosné pro mnohé; dostupné finančně i místně – hudební školy fungují téměř v každém větším městě; nabízí širokou škálu zaměření i vědomosti z obecné

hudební teorie využitelné ve všech hudebních oborech; je možné začít již ve velmi útlém věku. Na druhou stranu hudební vzdělání na evangelikálním církevním poli dnes nemůžeme objektivně zhodnotit, protože prozatím v českém prostředí proběhly pouze pokusy bez delší návaznosti. Jeho přínos ovšem můžeme alespoň nastínit na základě zkušeností a kontaktů s církevními školami v zahraničí, kterých je mnoho a někteří z hudebníků s nimi mají přímou zkušenost. Tyto školy jsou nejen nositeli praktických dovedností, ale i životních hodnot; přibližují i duchovní rozměr hudby; motivují mladé věřící k rozvoji; při pohledu do biblických příběhů inspirují tematicky a přináší nové podněty pro tvůrčí práci studentů.

Mnoho respondentů považuje hudební vzdělávání na církevní půdě za neefektivní a zbytečné právě z toho důvodu, že oddělují praktickou a duchovní stránku, která ovšem musí v tomto případě jít ruku v ruce. Faktem je, že v našich podmínkách opravdu nemáme zkušenost s křesťanskou školou, která by nabízela obojí – profesionální praktické učitele a zároveň kvalitní nabídky předmětů mluvící o duchovní rovině hudby. Jinak je tomu ovšem v zahraničí. Evangelikálních a letničních škol zde existuje mnoho např. Central Bible College, USA⁴⁵; Vanguard College⁴⁶, Kanada; a mnohé další. Nabízejí v hudebním oboru různé stupně vzdělání – od jednoletých kurzů po čtyřleté bakalářské programy. Zkušenosti absolventů jsou nedocenitelné, protože oni sami z tohoto studia poté čerpají celý život. Jedna z odpovědí (slovenské studentky studující dvouletý kurz na Vanguard College) nám tyto zkušenosti lépe přiblíží:

Toto všetko boli neoceniteľné praktické skúsenosti, ktoré mali obrovský vplyv na môj osobný, profesionálny, ale predovšetkým duchovný rast a rozvoj. Okrem praxe, na ktorú škola kladie obrovský dôraz, sme mali aj niekoľko povinných predmetov, ako napr. Philosophy of Worship, Art Appreciation, Harmony (Score Writing), Aural Skills, Applied Music, Computer MIDI, Practics of Worship, Field Education – Choir, Conducting, Pastoral Music Leadership, Church Music Administration, atď. Oceňovala som kvalitu, široký záber a vysokú odbornosť vo vyučovaní hudobnej teórie, (keď som si to porovnávala po príchode domov, tak sme mali predmety na úrovni našich vysokých škôl magisterského stupňa), ale aj veľmi osobný a praktický prístup skúsených pastorov v predmetoch zameraných na vedenie chvál, hudobných tímov a spevokolov. Väčšina nadobudnutých vedomostí sa okamžite aplikovala a trénovala v praktických situáciách a reálnych zborových (cirkvných) podmienkach a rôznych hudobných zoskupeniach.

Je velmi těžké posoudit, do jaké míry by bylo možné přenést tento způsob vyučování do českých podmínek. Protože žádný takový studijní program doposud na našem území neexistoval, je třeba vycházet z reálných možností a dosavadních zkušeností.

---

⁴⁵ <https://www.cbccag.edu/>

⁴⁶ <http://www.vanguardcollege.com/>

Jak je zmíněno v kapitole o současném stavu hudebního vzdělávání v AC, hudební výchova byla vždy součástí kurikula Vyšší odborné školy misijní a teologické, ale v dnešní době tomu tak není. Otázkou je tedy, zda obnovit hudební výchovu opět jako jeden z předmětů nebo se pokusit o nové pojetí hudebního vzdělávání v AC. Většina respondentů se shodla na tom, že by bylo velmi přínosné vyučovat na VOŠMT předmět hudební výchova, ovšem v některých případech bylo nadneseno, zda by nebylo vhodné tento předmět zařadit pouze do nabídky volitelných předmětů. V tomto názoru se respondenti opravdu rozcházel, protože někteří namítali, že alespoň základní povědomí je třeba pro všechny, kteří se rozhodli věnovat misii a teologii, *protože hudební teorie rozvíjí logické myšlení, které je v křesťanské službě potřebné (Respondent A)*. Jiní však oponovali tím, že ne všichni mají hudební nadání a chuť se nějak hudebně realizovat. Také velmi záleží na úrovni nabízeného vzdělání. Při zařazení hudební výchovy do seznamu povinných předmětů by bylo nutné přizpůsobit nároky a podmínky úrovni studentů. Poté by nastalo riziko, že bude třeba slevit z požadavků, aby se začátečníci byli schopni něco naučit, ovšem studenti již v hudbě vzdělání, by potřebovali úroveň vyšší. Řešení této otázky se ale v případě pouze jednoho předmětu v rámci studia nabízejícího stupeň odborného vzdělání v teologii nejspíš nevyhne nikdy. Potom se tedy nabízí řešení v samostatném hudebním studijním programu, na který v současnosti ale není dostatek financí ani zájmu ze strany mladých věřících.

Přestože se zdá role hudby na bohoslužbě velmi stěžejní, je dnes velmi opomíjena a ponechána vesměs náhodě. Samozřejmě tuto situaci vidí jinak pastoři, členové sborů i hudební vedoucí. Nicméně pro samotné hudebníky představuje hudba na bohoslužbě např.: *podpůrný podklad pro ještě barvitější vyjádření toho, co cítíme a možnost dát vyřčeným slovům pokaždé nový rozměr; motivaci k jejímu studiu pro děti i dospělé; prostředek k uctívání Boha; přemostění propasti mezi lidmi a Bohem; zaměření myslí na jiné věci než na problémy všedního života; možnost k přemýšlení pro nevěřící návštěvníky bohoslužeb; příprava na kázání, které většinou bezprostředně následuje⁴⁷...* Jistě bychom našli mnoho dalších významů tohoto specifického hudebního odvětví, ale samozřejmě jsme si všichni vědomi, že toto využití hudby má i své slabiny: např. *právě malá profesionalita hudebního týmu; nesoustředěnost a nepřipravenost hudebníků; nedostatek kvalitních českých písní nebo překladů z cizích jazyků; přehnaná očekávání; zaměření se na formu místo na obsah; pokud je hudební úroveň přeceňována - nahradí duchovní rozměr hudby;*

---

⁴⁷ Odpovědi respondentů na otázku č. 5, část 1.

tenký led mezi manipulací a přirozeným vedením; technické zabezpečení zvuku; nekvalitní komunikace hudebníků s vedením sboru; nenávaznost písni na kázání⁴⁸ ... I z těchto odpovědí je více než zřejmé, že sami hudebníci si uvědomují některé z rizik vyplývajících ze spojení hudby a křesťanského poselství.

Sami vidí na svých životech jakým způsobem je samotná hudba ovlivňuje a jak ji vnímají. Pro mnohé z nich je svébytným vyjádřením osobního postoje, emocí a myšlenek a tento přístup se vždy také odrazí ve veřejném vystupování. Co je potom ale tou správnou motivací proto, aby na sobě člověk nepřestal pracovat? Jistě se všichni shodneme, že již od dětství nás velmi ovlivňují naši rodiče a postupně další a další vzory. V církvi je to stejné – ať už zde vyrůstáme od dětství nebo přijdeme až v dospělosti. Není možné zanedbávat model tzv. učednictví – kdy budujeme jeden druhého navzájem. Osobní příklad je tím nejlepším, co můžeme druhým nabídnout. Ovšem, když je to doplněno ještě kvalitním vyučováním s možností využít získané informace v praxi, motivace pokračovat i dále se tím mnohokrát zvýší. Umožnit lidem praxi v daném odvětví je velmi cenné, protože zkušenost sama o sobě je nesdělitelná. Několik anonymních odpovědí na tuto otázku (otázka č. 7) jsem se rozhodla citovat⁴⁹:

- *Hudebníky v církvi ke vzdělávání motivujeme vlastním příkladem a současně zdravým vyučováním a praxí. Občasné zapojení motivuje k osobnímu rozvoji a cvičení. Přísná pravidla pro hudebníky (v církvi) vymezují duchovní zralost a předcházejí seberealizaci a kariéristickému přístupu jednotlivců.*
- *Motivovat můžeme tím způsobem, že budeme povzbuzovat a vyučovat na seminářích o duchovním rozměru hudby, aby to zas nebylo jen hraní nebo koncert bez duchovního rozměru.*
- *Motivujeme dobrým příkladem, workshopy, přístupem hudebníků ve chválách, snahou odevzdat Bohu to nejlepší.*
- *Úplně nejlepší motivací je vlastní nadšení; Povzbuzení, když je na sobě ještě třeba pracovat; Vnímaní i drobných pokroků u těch, kteří se chtějí stát hudebníky; Nejlepší hudebník pro mě není ten, kdo hodiny a hodiny cvičí, ale ten, kdo hraje s láskou a v hudbě se nesnaží o nic jiného, než být sám sebou – přirozený a spontánní.*
- *Pokud je motivací stát vpředu, být vidět, hrát hudbu, která frčí, ovládat všelijaké technické vymoženosti, je to začátek konce.*

Je zřejmé, že největší problém s hudebním vzděláním v církvi nastává tehdy, pokud opravdu chceme propojit její duchovní i praktickou složku. Jsme si vědomi, že praktické dovednosti lze lehce změřit, ale postoj lidského srdce můžeme zhodnotit jen s obtížemi.

---

⁴⁸ Odpovědi respondentů na otázku č. 5, část 2.

⁴⁹ Citace anonymních odpovědí na otázku č. 7

Přesto ale v AC voláme po kvalitním vzdělání po všech stránkách, ale realizace této výzvy prozatím z mnoha důvodů nedošla svého naplnění. Varováním pro nás může být nezáměr mládeže o hudební vzdělání z teoretického hlediska – protože se rozmáhá pocit, že k tomu, aby mohla fungovat moderní hudební kapela, nic z hudebního vzdělání není třeba. Tento mýtus je třeba zažehnat právě správnou motivací a příležitostmi k vlastní zkušenosti.

6.2 Možnosti vzdělávání v podobě kurzů a konferencí

Na základě informací získaných od aktivních hudebníků AC můžeme navázat na vzdělávací hudební akce fungující v minulosti. Není ovšem vhodné, abychom je pouze zkopírovali. Je třeba se zamyslet nad tím, co zajímá dnešní členy AC a co je pro ně v hudební oblasti stěžejní. Oni sami se vyjádřili, že by bylo vhodné hudební semináře pořádat vícekrát ročně, aby existovala dobrá návaznost v rozvoji praktických dovedností i další mezisborové spolupráce. V první řadě je ovšem nutné říci, že pro organizaci takovýchto nadnárodních akcí by bylo vhodné mít skupinu lidí (tzv. hudební odbor), která by se věnovala tomuto odvětví. Tento návrh není v zahraničí ničím ojedinělým a v rámci této diplomové práce se inspirováme letniční církví Assemblies of God z USA, jejíž součástí je i AC v České republice. Aktivita, které jejich hudební odbor nabízí svým členům, jsou velmi kvalitní a dají se realizovat i v našich podmínkách. Vzhledem k tomu, že vzdělávání může mít několik forem, jak už bylo řečeno výše, je třeba usilovat o maximální propojenost a efektivnost hudebního odboru po všech stranách. Pro lepší pochopení si definujeme s jakými formami vzdělávání se v životě můžeme setkat a vysvětlíme si jakým způsobem jsou zastoupeny v Apoštolské církvi.

- **Formální vzdělávání:** *Pod „formálním vzděláváním“ se obvykle rozumí vzdělávací aktivity, které vedou k získání diplomů nebo osvědčení odpovídajících těm, jež lze získat ve školském systému.* Toto odvětví budeme konkretizovat pro prostředí AC v následující kapitole.
- **Neformální učení:** *Učení, které je obsaženo v plánovaných činnostech, jež nejsou výslovně vymezené jako učení (pokud jde o cíle a dobu učení nebo podporu v učení). Neformální učení je z hlediska studujícího záměrnou činností (ibid. p. 93).*
- **Informální učení:** *Učení, které vyplývá z denní činnosti vztahující se k práci, rodině nebo volnému času. Není organizováno nebo strukturováno, pokud jde o*

cíle, dobu trvání nebo podporu v učení. Informální učení je ve většině případů z hlediska učícího se neúmyslné (ibid. p. 133).⁵⁰

Učení informální v církevních podmínkách probíhá právě při vzájemné komunikaci a na všech setkáních sboru. Pro hudebníky může být zdrojem informálního vzdělání bohoslužba, kde se díky hudebníkům z jiného sboru naučí novou píseň nebo zažijí jiný způsob uctívání, než jsou zvyklí a poté tuto zkušenost přenesou do svého sboru. Tímto způsobem jsme všichni velmi ovlivňováni a vzděláváni, aniž bychom si toho byli vědomi.

Nejvíce je však v církvi využíváno učení neformální. Sem jistě můžeme zahrnout samotné bohoslužby, jichž se účastníme, abychom získali nové podněty pro svůj život. Dále pak např. hudební zkoušky, které absolvujeme, abychom nezůstávali na stále stejné hudební úrovni; další akce sboru pro náš osobní růst... Tento způsob učení již také zahrnuje výše zmiňované snahy o nabídky vzdělání svým členům v hudební oblasti – konference a semináře, které sice nenabízejí stupeň vzdělání, ale přesto jsou důležitou součástí zdokonalování sebe sama. Do tohoto typu učení ale patří mnoho dalšího. Abychom stále neopakovali již vyřčené, nabídneme slibované inovace fungující v zahraničí.

První z nich jsou internetové články týkající se hudebních témat. Lidé, kteří mají druhým co dát, by měli být schopni předávat své zkušenosti a znalosti dál i psanou formou, protože lidé v dnešní době často nahrazují osobní kontakt připojením se k internetu. Samozřejmě není možné omezit se na internetovou komunikaci, ale protože je internet dostupný téměř všem, je třeba ho využít. Přínosné by samozřejmě bylo i představení jednotlivých hudebních vedoucích z různých sborů a zveřejňování vyučování ať už v psané formě nebo ve zvukovém formátu. Internet sám o sobě přináší mnoho dalších možností: propojení se mezi sebou navzájem; informovanost ohledně pořádaných koncertů, konferencí či workshopů; příležitost vytvořit databázi zpívaných písní v církvi a možnost jejich aktualizací; sjednocení zpívaných přeložených textů písní; seznam dalších odkazů, které mohou být přínosné pro hudební aktivitu sborů AC; aktuální přehled používaných zpěvníků a kvalitních křesťanských CD; urychlení šíření nových písní – se souhlasem autora je možné publikovat notový záznam; informace o potřebách jednotlivých sborů – technická pomoc, nebo aktuální prosba o hudební výpomoc; apod.

Další velkou výzvou (ještě stále „internetového vzdělávání“) jsou tzv. videolekce. Tato krátká videa mohou být záznamem z proběhnutých konferencí či workshopů, nebo mohou

---

⁵⁰ Formální vzdělávání dospělých: Koncepce a praxe v Evropě [online]. [cit. 12. 3. 2013], s. 17

být zpracována jako série vzdělávacích lekcí, které budou reflektovat aktuální problematika témata. Mohou se týkat správné techniky zpěvu, hry na hudební nástroje, fungování kapely, zkoušek pěveckých sborů...mohou opravdu obsáhnout širokou nabídku témat a díky zveřejnění online, budou dostupné pro každého, kdykoliv je bude potřebovat.

Stejně tak konference a semináře je třeba zaměřit na témata, která sbory aktuálně řeší. Většinou není možné konferencemi nahrazovat pravidelné individuální vzdělávání jednotlivců, proto není na místě představovat si, že jedna akce přinese průlom do veškerého hudebního dění v církvi, ale plánovat dlouhodobě dopředu. Nutností je mít přehled o tom, co konkrétní lidi zajímá, a ve které oblasti by potřebovali pomoci nebo alespoň motivovat k většímu zájmu a následné vlastní iniciativě.

Když vybíráme směr pořádané akce, také býváme limitováni tzv. lidskými zdroji. Je žádoucí, aby námi preferovaná témata přednášeli lektoři s dostatečnou kvalifikací či alespoň měli za sebou léta zkušeností v daném oboru. V České republice jistě existují lidé povolání k tomu, aby vyučovali ostatní na základě výše zmíněných požadavků. Je ovšem možné zvát i lektory zahraniční, což s sebou vždy přináší své pro i proti. Konference se zahraničním lektorem se často v očích účastníků stává lukrativnější, ovšem neznamená automaticky kvalitnější vyučování či lepší znalost oboru. Zahraniční host musí být předem informován o situaci na křesťanské hudební scéně v českých podmínkách, protože pokud mu toto prostředí není vlastní, může sice všechny nadchnout informacemi o tom, co vše je možné v jeho zemi, ale praktické využití v našich církvích se mine svým účinkem. U českých lektorů většinou předpokládáme znalost a dostatečnou informovanost. Na druhou stranu u nich však potřebujeme společenský rozhled sahající i za hranice naší země. V otázce výběru vyučujících je tedy třeba moudrost organizátorů, aby objektivně zhodnotili předpokládaný přínos seminářů pro české posluchače.

Církev jako celek se v dnešní době musí stále více vypořádávat s vlivy sekulární hudby a zaujímat k nim jasná stanoviska. Tento fenomén jistě není ničím novým a bylo možné se s ním setkávat v průběhu všech staletí, ovšem doba, kdy církev určovala současné trendy, je již dávno pryč. Některé církve se rozhodly zůstat tradiční nejen ve způsobu svých bohoslužeb, ale i v hudebním projevu. Církev Apoštolská tento tradiční směr nenásleduje, přesto za něj ostatní denominace neodsuzuje. Při seznamování se s hudební oblastí jednotlivých sborů AC však není možné si nevšimnout snahy přiblížit se současným hudebním trendům, na které ovšem ve většině případů svou kvalitou nedosahuje. Problém

jistě souvisí s finančními možnostmi a lidskou kreativitou, ale nejvíce právě se samotným postojem ke vzdělávání, které je velmi často podceňováno.

Jednou z ožehavých otázek ovšem zůstává, zda konference, semináře a workshopy cíleně směřovat jen k dospělým lidem nebo se pokusit zasáhnout i mladší členy Apoštolské církve. V tomto ohledu prozatím nebyly podniknuty žádné kroky a přesto si všichni uvědomujeme, že pro posun každého člověka je třeba, aby začal rozvíjet své schopnosti a talent již v raném věku. Ani v ostatních evangelikálních církvích se pro děti a mládež nepořádají žádné pravidelné akce s hudebním vyžitím. Důvodem může být právě spolehnutí se na základní umělecké školy a očekávání, že děti mohou být aktivně zapojeny v církvi teprve až budou starší. Zdá se, že tak dochází k vnitřnímu rozporu, protože hudební vzdělání dětí necháváme na rodičích, kteří mnohdy nemají sílu a energii děti k hudbě motivovat a povzbudit, ale když jsou potom starší a chtěly by být součástí např. hudebního týmu, chybí jim základy a zkušenosti. Jistě je toto tvrzení dvousečné a církve samotná samozřejmě nikdy nemůže nahradit roli rodičů, nebo přesvědčit děti natolik, že se rozhodnou hudbě věnovat profesionálně. Pokud však svou úlohu nezanedbá a bude předkládat příležitosti, jak hudbu dětem co nejlépe přiblížit, v budoucnu tento přístup jistě přinese své ovoce.

6.3 Rozvoj hudebníků v rámci studia na Vyšší odborné škole misijní a teologické

Jedním z cílů této kapitoly je vymežit pojem formální učení a jeho specifika v rámci Apoštolské církve. Jeho rozšířená definice zní takto:

Záměrné učení, které probíhá ve vymezeném a institucionalizovaném prostředí specificky upraveném pro vyučování, odbornou přípravu a učení, v němž působí facilitátoři učení s příslušnou kvalifikací pro daný sektor, vzdělávací stupeň a vyučovací předmět a v němž se obvykle učí určitá kategorie osob (vymezená věkem, úrovní a specializací). Cíle učení jsou téměř vždy stanoveny zvnějšku, pokroky v učení obvykle jsou sledovány a hodnoceny a výstupy učení jsou obvykle dokládány certifikáty a diplomy. Značná část formálního učení je povinná (povinná školní docházka)⁵¹.

Na základě porozumění zmíněné definici je možno blíže specifikovat, jakým způsobem by hudebníkům v Apoštolské církvi mohla být nápomocna Vyšší odborná škola misijní a teologická. Pro zpracování návrhů nabízených předmětů se zaměřením na hudební teorii a historii využijeme Školních vzdělávacích programů aktuálně platných na

---

⁵¹ Formální učení. In: AmaPro: Internetové stránky určené pro studenty středních a vysokých odborných škol, [online], 2010. [cit. 19.3. 2013]

několika Základních uměleckých školách v České republice a zároveň se necháme inspirovat zahraniční biblickou školou Central Bible College, která svým studentům nabízí hudební vzdělání v plném rozsahu se zaměřením na vedení hudebních uskupení v místních církvích a propojuje tak vzdělávání praktických hudebních dovedností s širším porozuměním hudbě jako nástroji k uctívání Boha. Je jasné, že instituce vyšší odborné školy nám již sama o sobě definuje několik parametrů, dle kterých je třeba studijní program zaměřit.

Vyšší odborné školy (VOŠ) poskytují absolventům středních škol zakončených maturitní zkouškou možnost dalšího zvyšování kvalifikace. Ve srovnání se studiem na vysokých školách jsou obory vyššího studia zaměřeny především na praktickou profesní orientaci a trvají zpravidla 3 roky. Stejně tak jako vysoké školy tak i vyšší odborné školy patří mezi terciární stupeň vzdělání. Studium je zakončeno absolutoriem, které se skládá ze zkoušky z odborných předmětů, zkoušky z cizího jazyka a obhajoby absolventské práce. Úspěšnému absolventovi je udělen neakademický titul diplomovaný specialista (DiS.) uváděný za jménem. Dosažený stupeň vzdělání podle mezinárodních klasifikačních stupňů pro vzdělání (ISCED) je 5B. Vyšší odborné školy jsou zařazeny do českého vzdělávacího systému od roku 1995 a studuje na nich přibližně 10 % absolventů. V anglicky mluvících zemích se obdobný typ školy označuje jako College.⁵²

Prvním kritériem pro nás směrodatným je to, že se jedná o pomaturitní studium – tzn. vzdělávání dospělých. Je velmi těžké stanovit oblast nabízených vědomostí, protože úroveň přijatých uchazečů bude jistě velmi rozdílná. Přesto na základě zpracování výzkumné kapitoly v této diplomové práci, předpokládejme, že předměty úzce hudebně profilované by byly nabízeny jako volitelné, proto by se předem stanovilo, s jakými předchozími zkušenostmi a znalostmi by se do nich studenti mohli zapsat. Krom toho je ovšem možno nabídnout předmět týkající se hudby, který by všem studentům, budoucím misionářům či pastorům, umožnil alespoň částečné porozumění hudbě jako součásti bohoslužby a celého křesťanského života. Jistě připouštíme i možnost výuky individuálních lekcí na konkrétní hudební nástroj jako součást studijního plánu pro Vyšší odbornou školu misijní a teologickou. Musíme si ovšem uvědomit, že v tomto případě by jednoznačně bylo nutné vytvořit samostatný studijní program věnující se tomuto zaměření a bohužel v současné době není v silách Apoštolské církve něco takového financovat ani jinak podporovat. Budeme se tedy zabírat možnostmi, které by za určitých podmínek mohly být vskutku realizovány již dnes.

---

⁵² Vyšší odborná škola. In: Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. 2001[cit. 2013-03-19].

6.3.1 Nabídka konkrétních předmětů na Vyšší odborné škole misijní a teologické.

Studium na Vyšší odborné škole misijní a teologické je v současné době tříleté, proto by bylo možné nabízet volitelné předměty s hudební tematikou v průběhu celého studia. Po zvážení všech pozitiv i negativ, které mohou vyvstat při zařazení předmětů s hudebním zaměřením do studijního programu na VOŠMT, předkládám návrh na pojetí tohoto vzdělávání. V základní nabídce by jistě mohli figurovat tři předměty. Záleželo by potom na studentech a intenzitě jejich zájmu, který z předmětů by si vybrali. První oblastí, která volá po svém rozvoji, je vzdělávání v hudební teorii ve spojení s praktickými dovednostmi. Předem je jistě dobré upozornit, že jsem si vědoma toho, že s nabízenými možnostmi hudebního vzdělávání se musí vždy bezpodmínečně pojit motivace studentů – věnovat se hudbě i ve svém volném čase a investovat do edukace v tomto směru po celý život.

Při důkladném prozkoumávání školních vzdělávacích programů současných hudebních škol jsem si ujasnila požadavky kladené na žáky v tzv. hudební nauce. Tento předmět je povinný pro všechny bez ohledu na to, který nástroj studují.

Cílem předmětu je probouzet u dětí všeobecný zájem o hudbu, rozvíjet jejich hudebnost (hudební sluch, rytmické cítění, hudební představivost a paměť) a seznamovat je s hudební teorií, která slouží především pro potřeby nástrojové hry. Součástí předmětu je také snaha naučit žáky chápat hudební řeč. Všechny tyto složky aktivizují a zdokonalují hudební cítění.⁵³

V průběhu šesti až sedmi let by se tak žáci, dle školních vzdělávacích plánů, měli: seznámit s notací v houslovém i basovém klíči; naučit se princip tvorby durových i mollových stupnic; být schopni rozpoznat různé hudební nástroje dle vzhledu i zvuku; procvičovat rytmus na základě různých podpůrných cvičení; orientovat se na klaviatuře a intonačně i teoreticky zvládnout rozpoznat, zazpívat a zapsat základní (čisté, velké, malé) intervaly; dokázat zahrát i zapsat kadenci (T, S, D) u probraných stupnic i s obraty; bez problémů také sestavit D7 i s jeho obraty; mít přehled o historii a stylových obdobích hudby; aktivně poslouchat hudbu a rozumět různým druhům a způsobům její interpretace; vytvářet vlastní melodicko–rytmické útvary; na základě svých zkušeností vyjádřit svůj názor na znějící hudbu a umět jej zdůvodnit; v některých školách se také učí pracovat s technickými vymoženostmi umožňující usnadnění práce hudebníka např. notačními programy Sibelius apod...

---

⁵³ ŠVP ZUŠ Stodůlky platný od 3.9.2012; str. 96

Spektrum vědomostí dostupných ve výuce hudební výchovy na základních hudebních školách se zdá velmi pestré. Nakolik se školní vzdělávací plány poté shodují s reálným úspěchem je ovšem velmi spekulativní. Je jasné, že není možné takové množství informací shrnout např. do jednoho semestru nebo školního roku na VOŠMT, ale jak už bylo řečeno výše, předmět s nabídkou rozšíření znalostí v oblasti hudební teorie a dalších praktických dovedností by neměl být prezentován jako první a zároveň poslední (dostačující) úroveň, po jehož absolvování budou studenti znát vše. Pro hudebníky by byl pouze vstupní bránou na delší cestu.

Americká škola Central Bible College se svým posláním velmi blíží Vyšší odborné škole misijní a teologické v Čechách.

Central Bible College byla založena za účelem vzdělávání služebníků v církvi a misionářů. Central Bible College patří mezi instituce Assemblies of God pro vyšší vzdělávání své kurikulum má postavené na Biblickém základu – pro učení církevních služebníků, misionářů a dalších křesťanských pracovníků. Jejím cílem je, aby její absolventi sloužili Ježíši Kristu ve své církvi i skrze ni dál...V hudebním oboru připravuje muže a ženy na službu v církvi ; zajišťuje vzdělání a odborný výcvik hudebníkům v oblasti vedení a kvalitní interpretace. Zaměřena je na rozvoj hudebních schopností pro efektivní službu v rozličných situacích křesťanské bohoslužby. Zahrnuje vedoucí hudebních skupin, přípravu hudebních koncertů i dalších hudebně dramatických vystoupení...⁵⁴

Studenti, kteří si vyberou obor se zaměřením na hudbu, absolvují lekce hudební teorie a tzv. sluchové analýzy během několika semestrů. Seznámí se také se základními informacemi jako jsou: harmonie, intervaly, obraty akordů, jednoduché kadence a v průběhu studia dostávají mnoho praktických úkolů, na kterých prokáží porozumění probrané látce; není výjimkou, že se seznámí s mimotonálními dominantami a také s pravidly harmonie pro čtyřhlasý sbor; v posledním semestru probírají nónové, decimové a undecimové akordy a jejich výstupem bývá vlastní tvorba za použití všech probraných oblastí hudební teorie.

Ač se to může zdát nemožné, tyto předměty absolvují studenti bez předchozích hudebních zkušeností a jejich výsledky a celkový progres je opravdu markantní. Pro české podmínky není přenositelné vše výše zmíněné, přesto je jistě žádoucí nechat se inspirovat. Předmět hudební nauky na VOŠMT by opravdu měl nabídnout vědomosti z těchto oblastí:

- Hudební teorie - notový zápis, intervaly, stupnice, akordy, hudební názvosloví, dynamika...(rozsah a množství omezen hodinovými dotacemi schválenými ministerstvem školství a vedením školy)

---

⁵⁴ Volný překlad „poslání“ Central Bible college – dostupné v sylabech všech vyučovaných předmětů.

- Praktické hudební dovednosti – zápis rytmu a melodie podle sluchu, zpěv z notového zápisu, transpozice melodie; možnost sborového zpěvu
- Všeobecný hudební rozhled – seznámení se s různými hudebními styly, hudebními nástroji, základy harmonie a hudebních forem

Je důležité, aby učitel při přípravě zpracování předmětu pracoval s kvalitními knižními i internetovými zdroji. Učebnic a jiných podobných publikací s touto tematikou dnes existuje mnoho, ale není účelem této práce všechny dostupné materiály zde vypisovat. Po absolvování dvou semestrů tohoto předmětu by studenti měli být schopni:

- orientovat se v notovém zápise (houslový i basový klíč).
- zvládnout všechny stupnice s # a *b*
- zvládnout mollové stupnice do 5# a 5*b*
- u probraných stupnic utvořit T, D, S kvintakord
- vytvořit D7 s obraty
- zapsat těžší rytmicko-melodická cvičení
- vytvářet vlastní melodické a rytmické útvary.
- aktivně poslouchat hudbu a umět na ni adekvátně reagovat a svůj názor dostatečně odůvodnit.

Základní umělecké školy v rámci hudební výchovy samozřejmě nenabízejí pouze znalosti z hudební teorie, ale seznamují své žáky také s hudebními dějinami. Samotná historie není zahrnuta ve studijních plánech pouze pro zahlcení žáků informacemi, ale z hlediska inspirace a porozumění hudební řeči současného světa, patří neodmyslitelně k základním okruhům zprostředkovaných vědomostí. Díky rekapitulaci hudebních dějin v průběhu staletí si žáci rozšíří obzory a seznámí se s hudebními směry, se kterými by se v běžném životě neměli jindy možnost setkat. Dobrá informovanost je poté směrodatná pro jejich následný hudební rozvoj.

Stejně jako v základních uměleckých školách v ČR se s důrazem na hudební dějiny setkáme i v zahraničí. Opět vycházíme ze studijních plánů Central Bible College ze Springfieldu, USA. Ve studijním plánu se dějiny hudby dělí na několik období – Hudba starověku až po období renesance; baroko a klasicismus; romantismus až současnost. Důraz je kladen na rozvoj znalostí v sakrální a sekulární hudbě a analýzu hudebních stylů jednotlivých období. Vyučující těchto předmětů v USA jsou oproti těm českým ve výhodě dostupných zdrojů. Samozřejmě netvrdím, že v českých podmínkách neexistují kvalitní

materiály, ovšem ve využití interaktivních internetových stránek Evropa (konkrétně Česká republika) stále ještě zaostává. Příkladem může být řada učebnic používaných na Central Bible College (GROUT, Donald Jay, J BURKHOLDER a Claude V PALISCA. A history of western music. 2010), které kromě papírové formy lze dohledat také na internetu (<http://www.wwnorton.com/college/music/grout7/home.htm>) a po vyřízení registrace lze využít těchto webových stránek k zadávání poslechových úkolům studentům – jejich výsledky jsou automaticky poslány na učitelův účet. Studenti zde také naleznou shrnutí všech kapitol a další příhodné zdroje. Učení tak může být v dnešní technické době velmi zajímavé a aktuální. Učebnice zahrnuje všechna období v několika dílech a na internetu jsou všechny svazky shrnuty do jednoho odkazu. V hodinách hudebních dějin je větší část věnována právě hudbě sakrální. Studenti se tak seznámí s jejím vývojem od úplných počátků, přes změny náhledů na užití hudby v církvi v průběhu staletí, až po současný stav. Mají tak možnost posoudit, jaké úrovně církevní hudba dosahovala v minulosti a jak se průběžně měnila spolu s novými křesťanskými směry.

Po získání všech informací zapsaných výše, se přikláníme k návrhu druhého volitelného předmětu – Dějiny hudby s rozšířeným důrazem na rozvoj hudby v protestantských (evangelikálních) církvích. Jistě není třeba vypisovat bibliografické zdroje pro získání informací týkající se obecných dějin hudby. Kromě českých publikací by opět bylo velmi příhodné seznámit se i se zahraničními zdroji např. učebnicí zmiňovanou v předešlém odstavci, nebo s mnoha dalšími. Zahraniční pohled obzvlášť z neevropských zemí může přinést nové podněty a informace, které v našich podmínkách doposud nebyly známy – hlavně v množství podkladů pro zpracování hudebního života v evangelikálních církvích. Měla by zaznít charakteristika všech období hudebních dějin. Ve výsledku však není očekávána detailní znalost dat a názvosloví, ale schopnost zařadit skladby do jejich doby na základě porozumění proměnám hudební řeči a jejich výrazových prostředků.

Očekávané výstupy studentů po absolvování tohoto předmětu:

- Schopnost rozlišit hudební styl jednotlivých hudebních období.
- Propojení jednotlivých hudebních období s kulturními, politickými a náboženskými událostmi dané doby.
- Identifikace jednotlivých hudebních skladatelů na základě charakteristiky jejich tvorby.

- Rozpoznání formy a témat nejznámějších hudebních děl.
- Schopnost poslouchat hudbu se zaměřením na rytmus, melodii, harmonii, tonalitu, formu nebo styl.
- Opakovaná snaha o porozumění a ocenění rozmanitosti hudebních stylů.

Z hlediska sekulárního hudebního vzdělávání by se mohlo zdát, že obsah nabízených předmětů by byl v tomto rozsahu již dostačující. V tuto chvíli ovšem přichází na řadu duchovní rovina hudby, která má v životě křesťana nezastupitelnou roli. Již při zpracovávání odpovědí průzkumu mezi hudebníky bylo možno se o tom přesvědčit. Nejedná se pouze o to, co hudbou sdělujeme, ale také jaké k ní zaujímáme postoj. V případě, že je stále naším cílem vzdělávat aktivní hudebníky v církvi, je třeba poukázat na biblické úseky, které tuto roli hudby řeší. Inspiraci pro konkrétní pojetí tohoto tématu opět najdeme ve studijním plánu americké školy Central Bible College. V tomto případě můžeme připustit i převzetí celého předmětu pro VOŠMT s doplněním o přístup v českém prostředí a dostupné materiály v českém jazyce. Předmět se zde nazývá: Biblické principy v soudobé křesťanské hudbě. Jeho stručné shrnutí lze definovat jako – aplikace biblických zásad na hudbu současné církve s důrazem na využití Žalmů, hymnů a biblických odkazů. Výstupem studentů pak má být⁵⁵:

- Definice biblické filosofie uctívání.
- Vypracování pokynů (na základě autority Písma Svatého) pro výběr či zamítnutí určitého stylu hudby ve spojení s bohoslužbou.
- Zhodnotit pozici biblického uctívání ve srovnání se současnou praxí v církvích.
- Vyhodnotit teologicky rozličné způsoby uctívání v Assemblies of God a dalších letničních církvích.
- Psanou formou prokázat hlubší povědomí o duchovních kvalitách nezbytných pro osoby, které mají efektivně působit ve vedení hudební oblasti v církvi.
- Návrh konkrétní bohoslužby, která je založena na biblickém modelu pravého uctívání.

Úplnému převzetí tohoto předmětu by mohla bránit nedostatečnost bibliografických zdrojů v českém jazyce, ze kterých bychom mohli vycházet. Existuje mnoho článků na internetu nebo v různých křesťanských časopisech (v češtině), které mluví o chvále a uctívání a našli bychom také několik přeložených knih ze zahraničí, přesto by bylo velmi

---

⁵⁵ Volný překlad části sylabu předmětu Biblical Principles in Contemporary Church Music, Central Bible College, USA

příhodně tuto základnu mnohem více rozšířit. Mnohdy totiž z těchto náhodně získaných zdrojů jen velmi zřídka známe samotného autora nebo alespoň okolnosti, které ho opravňují téma chval a uctívání otevřít a pomocí svých slov druhé dále směřovat. Proto je také třeba neupnout se k jedné knize či osobě, ale neustále vyhledávat nové zajímavé zdroje, které potom vyhodnotíme na základě učení v církvi a našeho osobního pochopení Biblických principů. Předmět v USA vychází z využití různých překladů Bible a jejich porovnání – s potěšením můžeme konstatovat, že v České republice během posledních několika let, také vzniklo více nových překladů Bible, které můžeme spolu porovnávat a získat tak různé pohledy, které nám v konečném důsledku umožní Boží slovo lépe pochopit. Využít můžeme i Bible se studijními poznámkami, ve kterých lze nalézt komentáře k mnoha veršům, takže mohou být vodítkem pro naše porozumění textu. Mluvíme tedy např. o *Bibli, překladu 21. století*⁵⁶; *Studijní Bibli s výkladovými poznámkami*⁵⁷; *Českém studijním překladu*⁵⁸. Autoři Českého studijního překladu Bible nám na svých internetových stránkách hezky vysvětlují, k čemu je vlastně určen:

Český studijní překlad chce přinést současnému českému čtenáři kvalitní a přesný překlad Bible. Jde o překlad studijní, v co největší míře konkordantní a důsledný. Je určen především pro každodenní studium a výklad Písma Písmem. Jeho nedílnou součástí je proto bohatý odkazový a poznámkový aparát. Naší cílovou skupinou jsou hlavně lidé, kteří chtějí jít hlouběji „do Písma“, ale nemají znalost originálních biblických jazyků. Rádi bychom, aby tento nový překlad navázal na národní písmáckou tradici, na kvality a duchovní význam Bible Kralické. Cílem překladatelského týmu je umožnit českému čtenáři, neznalému původních biblických jazyků, bibli nejen číst, ale skutečně hloubkově studovat.

*Čím se ČSP snaží dosáhnout svých cílů? Na rozdíl od většiny jiných překladů se u mnoha veršů snaží nabídnout nejen tu překladovou variantu, která je překladatelům nejbližší, ale v poznámce pod čarou i další možnosti. Pokud je to možné, snaží se být tzv. konkordantní – tedy stejné slovo v originálním jazyce překládat stejným českým slovem. Používá speciálně vyvinutý bohatý poznámkový aparát, který zahrnuje mimořádný záběr desítek tisíc jazykových, historických a výkladových poznámek a odkazů. Poznámky se zabývají textem a faktografií a vyhýbají se teologickým interpretacím. Tím je ČSP dobrým kandidátem pro široké využití všemi křesťany bez ohledu na církevní příslušnost.*⁵⁹

Dále je možné některé z knižních zahraničních zdrojů nechat přeložit. Jedním ze stěžejních materiálů je kniha *Worship Matters* (Bob Kauflin, 2008)⁶⁰, která reflektuje důležité oblasti života křesťanských hudebníků v církvi. Autor, Bob Kauflin, je zkušený skladatel křesťanských písní, zpěvák a producent pocházející z Ameriky. Jeho kniha je

⁵⁶ *Bible: překlad 21. století*. Vyd. 1. Praha: Biblion, 2009, 1564 s. ISBN 978-808-7282-021.

⁵⁷ *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Springfield, Missouri, U.S.A.: Life Publishers International, 2009, 2336 s. ISBN 978-0-7361-0420-3

⁵⁸ *Bible: český studijní překlad*. 1. souborné vyd. Překlad Michal Krchňák. Praha: KMS, 2009, 1562 s. ISBN 978-808-6449-616.

⁵⁹ Český studijní překlad. *Český studijní překlad* [online]. Dostupné z: <http://www.biblecsp.cz/>. 2009 [cit. 2013-03-31].

⁶⁰ KAUFILIN, Bob. *Worship matters: leading others to encounter the greatness of God*. Wheaton, Ill.: Crossway Books, c2008.

určena pastorem, hudebníkům i skladatelům písní a má být nápomocna všeobecnému rozvoji správných postojů všech těchto služebníků.

*V knize *Worship Matters* nás Bob velmi dobře vede skrz Biblické verše a své vlastní zkušenosti k lepšímu pochopení jak a proč Boha uctívat – bez ohledu na hudební styl a formu. Skrze budování našeho duchovního života a zároveň praktické vedení k sestavení seznamu písní na bohoslužbu postupně odkrývá to, co potřebujeme k efektivnímu naplnění Božího plánu pro naše životy. Díky Bohu, je Bob velmi upřímný a sdílí s námi své vlastní boje spojené s hudbou, službou v církvi a jeho selháními. Pokud jste někdy byli aktivní křesťanští hudebníci, můžete se v některých jeho příhodách najít(...)Paul Baloch (předmluva ke knize)⁶¹*

Samozřejmě si uvědomujeme, že překlady knih bývají velmi finančně náročné a je třeba přesvědčit příslušná nakladatelství o kvalitě dané literatury a zájmu veřejnosti o toto téma, ale v případě investice do překladu této knihy, je její budoucí využití velmi zřejmé a žádoucí. Pokud by studenti měli přístup k literatuře ve svém rodném jazyce, jistě by se naskytla příležitost k diskusi a dalším kreativním způsobům výuky, která bývá často cennější než prostý výklad učitele, který jediný požadovanou literaturu má nastudovanou. Výstupy studentů v českém prostředí by se tedy mohly shodovat s definovanými požadavky na americké studenty – zmiňované výše.

6.3.1.1 Charakteristika praktické výuky a její odlišnosti od požadavků sekulárního vzdělání

Přestože v nejbližší době není možné věnovat se individuálně studentům ve výuce hry na konkrétní nástroj nebo v oblasti zpěvu, jistě můžeme myslet na příští generace a pokusit se definovat (alespoň ve stručnosti) smysl a náplň jednotlivých oborů. Obecně lze říci, že hlavní rozdíl oproti sekulárnímu vzdělávání vidím v tom, že současná výuka na základních uměleckých školách je povětšinou stále zaměřena na dril a zvládnutí techniky skladeb všech stylových období a nesměruje příliš k praktickému využití.

V hudební produkci Apoštolské církve se nejčastěji setkáme s klasickým složením hudebních skupin – kytara (akustická případně elektrická), klavír (či elektronické klávesy), zpěv, bicí (případně další doprovodné nástroje). Proto budu definovat specifika dovedností předpokládaných v těchto oborech. V klavírní hře je třeba, mimo základní znalosti not, rozumět akordickým značkám a pracovat s různými rytmicko-melodickými doprovodnými modely. Hrané písně většinou nemají přesně vypsany notový podklad, proto klavírista musí být schopen tvořivé improvizace a zároveň efektivní spolupráce s ostatními

---

⁶¹ Volný překlad - KAUFMAN, Bob. *Worship matters: leading others to encounter the greatness of God*. Wheaton, Ill.: Crossway Books, c2008; s.11

hudebníky. Ve výuce by se tedy mimo jiné měl klást důraz na tyto aktuální potřeby. Samozřejmě nelze opomenout teoretickou znalost stupnic a akordů, ale vždy je nutné spojovat teorii s praxí. Stejným způsobem by se mělo přistupovat i k výuce hry na kytaru, která spočívá nejvíce v rytmických doprovodech a v případě dvou kytar v jedné hudební skupině i v provedení melodických sól, které opět závisí na improvizaci schopnosti konkrétního hráče. Stejně jako u klavíru je třeba teoretické znalosti správně uchopit a aplikovat do praxe. Není však nutné zabývat se skladbami z klasické literatury – snad jen v případě osobního zájmu hráče.

Zpěv – často velmi opomíjený s představou, že to není žádná věda, je posledním odvětvím, kterému bych se chtěla stručně věnovat. Stejně jako v běžné sekulární výuce, je třeba mít povědomí o tom, co hlasu prospěje a co naopak uškodí; jak správně dýchat a v neposlední řadě jak správně tvořit tón. Ze zkušenosti s několika učiteli vím, že každý k výuce zpěvu přistupuje naprosto osobitě a těžko tedy přijmeme jeden způsob jako jediný pravý a naopak odvrhneme jiný. V prostředí křesťanském budeme tedy využívat způsobů výuky dle našeho nejlepšího uvážení, ovšem s ohledem na náročnost repertoáru, kvůli kterému se žák zpěvu chce věnovat. Celkově mějme na zřeteli, že písně, aktuálně zpívané v Apoštolské církvi jsou postavené většinou na populární melodice s nepříliš velkým tónovým rozsahem. Jako handicap v poslední době vnímám neschopnost zpěváků zpívat ve vícehlase, proto bych apelovala na pěstování harmonického cítění zpěváků i v případě, že nezpívají ve sboru, ale sólově. Schopnost s hlasem pracovat a umět se přidat např. s druhým hlasem v případě příliš vysoké (či nízké) tóniny je velmi potřebná. Jednou z možností, jak harmonické cítění rozvíjet může být i zpívání v pěveckém sboru. V křesťanském prostředí se pak nabízí mnoho hudebních stylů, na které se sbor může zaměřit. Opět není třeba bazírovat na klasickém repertoáru, ale vyjít mladé generaci vstříc i v tomto ohledu. Pěvecký sbor mnohdy bývá možností i pro méně zdatné zpěváky a často je pro ně účast v takovém uskupení povzbuzením pro jejich další rozvoj. Zpočátku lze pracovat pomocí nápodoby, kdy vše velmi závisí na interpretaci sbormistra, ale postupně se s novými a novými zkušenostmi otvírají další příležitosti pro náročnější díla a po čase to zpěváci jistě přivítají a náležitě ocení.

7 Závěr

Předmětem této práce bylo vytvoření návrhu koncepce vzdělávání hudebníků v Apoštolské církvi. Pro uvedení do souvislostí bylo zapotřebí čtenáři představit Apoštolskou církev obecně, k čemuž jsem použila část své bakalářské práce z roku 2010, která osvětlovala historické kořeny hudebního jazyka této denominace. Čtenář je tak hned v úvodu seznámen s okolnostmi ovlivňujícími vývoj hudební oblasti v této církvi a také je informován o různých formách vzdělání, které tato církev nabízí.

Dříve než učiníme v životě nějaké závěry, je vždy přínosné rozhlédnout se kolem sebe a nechat se inspirovat lidmi, kteří se v danou chvíli nebo v minulosti nacházeli v podobné situaci a byli nuceni ji nějak řešit. Tento princip považuji za velmi důležitý a aplikovatelný snad na všechny výzvy, které nás v životě potkají. I z toho důvodu jsem byla nucena se v tomto případě zamyslet nad tím, kde vzít inspiraci pro tvorbu vzdělávacího plánu pro církev, která nemá příliš dlouhou historickou tradici a její hudebníci nikdy nebyli společně propojeni ani nijak jinak organizováni.

Prvním námětem k prozkoumání se tak staly ostatní evangelikální církve v současné době fungující v České republice. Výběr zůstal takto úzce specifikován z toho důvodu, že k těmto církvím má AC, v rámci historických kořenů a důrazů v teologii i dalších oblastí, nejblíže. Kontaktovala jsem vedení církví s dotazy směřujícími ke vzdělávání jejich hudebníků. Odpovědi téměř všech zástupců se v mnoha věcech shodovaly – role hudby v církvi je důležitá, avšak prozatím neexistují zdroje a možnosti, které by umožnili jednotlivým denominacím vytvořit specifický program, který by hudebníky formoval a zdokonaloval jejich schopnosti.

Absenci pravidelného hudebního vzdělání v jednotlivých církvích však mají snahu nahrazovat různé mezidenominační konference a semináře pravidelného či příležitostného charakteru. Stručný výčet a charakteristiku alespoň některých z nich čtenář nalezne v další části této práce. Vybrala jsem akce, které fungovaly v minulosti a ovlivnily celou řadu současných hudebníků, ale také zde hovořím o projektech, které fungují dodnes. Jejich zaměření bývá velmi různorodé a většinou se snaží postihnout praktické, teoretické i duchovní pojetí hudby.

Dalším krokem k pochopení hudby AC a získání podkladů pro kvalitní návrh hudebně vzdělávací koncepce se poté stává průzkum mezi současnými hudebníky AC. Každý z nich měl možnost popsat své dosavadní zkušenosti s hudebním vzděláním a

navrhnout řešení pro jeho rozvoj. V odpovědích častokrát docházelo ke zdánlivým neshodám, ovšem závěry, které lze z průzkumu vyvodit, směřují k jediné věci – hudebníci by uvítali novou inspiraci a motivaci do své služby.

Kde ovšem inspiraci a motivaci brát? Tuto otázku si kladu po celou dobu zamýšlení se nad tímto tématem. Nakonec jsem se přiklonila k ověřeným zahraničním zdrojům, se kterými mám vlastní zkušenost - v kompilaci se školními vzdělávacími plány několika českých základních uměleckých škol. Návrh koncepce se v mnoha ohledech může zdát velmi obecný, ale jedná se hlavně o definici současných potřeb a navržení možných řešení, která reflektují současnou situaci AC a zároveň se snaží být v mnohém průlomová a novátorská.

Po zhodnocení celé práce s ohledem na její cíl, mohu konstatovat, že se dle mého názoru záměr uchopit nově hudební oblast v AC a navrhnout koncepci pro její celkový posun, vydařil. Doufám, že se alespoň některé zmiňované podněty v budoucnu budou opravdu realizovat a tím přispějí ke vzdělávání hudebníků (nejen) v Apoštolské církvi.

8 Summary

The topic of this work is „The Conception of Musicians' Education in the Czech Pentecostal Church“. The introduction, utilizing a part of my 2010 thesis on historical roots of this denomination's musical language, addresses general nature of the Pentecostal Church in Czech republic. The reader is thus introduced to the background that influenced the evolution of music in this denomination and he is also informed of various forms of education, offered by Czech pentecostals.

In the second part of my work, I am exploring other contemporary evangelical denominations of Czech republic, because these are, as for their historical roots and theological accents, most similar to the Pentecostal Church in Czech republic. I spoke to the churches' leaderships, inquiring them about the education of their musicians. Almost all of the representatives answered in a largely similar manner – the role of music in church is important, but as for now, there are no resources or possibilities to enable the respective denominations to create a specific program, that would form and perfect the skills of their musicians.

However, there are efforts to cover for this absence of regular music education within particular denominations by organizing interdenominational conferences and workshops either on regular, or on occasional basis. The reader can find a brief list of some of them in following parts of this work. I have picked events, that were conducted in the past and that influenced a whole lot of contemporary musicians, but I also mention projects, that are still run today. Their focus tends to be rather miscellaneous; they usually try to cover practical, theoretical and spiritual concepts of music.

Furthermore, I undertook a survey among contemporary musicians of the Pentecostal Church. Each one of them was to describe his (hers) experience with music education and to present a solution to its advancement. There seemingly were discrepancies between the answers, however, the outcome they all agree on is: musicians would welcome new inspiration and motivation for their ministry.

The final chapter offers specific proposals for a conception of musicians' education in the Czech Pentecostal Church. In the process of creating the proposals, I used education plans of several Czech schools of art and also data on education from foreign christian schools. The suggested conception may appear quite rough in many aspects, but it constitutes mainly a definition of the needs of the time. These proposals reflect the actual

situation within the Apostolic Church in Czech republic and try to be groundbreaking and innovative in many ways.

9 Bibliografie

1. ALLEN, Ronald a Gordon BORROR. *Worship: rediscovering the missing jewel*. [S.l.: s.n.], 1985. ISBN 08-807-0140-4.
2. *Bible : Český ekumenický překlad*. 10. vyd. Česká biblická společnost, 1995. 1110 s. ISBN 80-85810-07-7.
3. *Bible: překlad 21. století*. Vyd. 1. Praha: Biblion, 2009, 1564 s. ISBN 978-808-7282-021.
4. *Bible: český studijní překlad*. 2. souborné vyd., (1. vyd. bez poznámek). Překlad Michal Krchňák. Praha: KMS, 2010, 1198 s. ISBN 978-80-86449-71-5.
5. BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : I. Autentické dokumenty*. 1. vyd. Albrechtice : Křesťanský řivot, 2005. 277 s. ISBN 80-7112-102-9.
6. BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : III. Autentické dokumenty*. 1. vyd. Albrechtice : Křesťanský řivot, 2006. 273 s. ISBN 80-7112-112-6.
7. CORBITT, J. Nathan. *The sound of the harvest: music's mission in church and culture*. Grand Rapids, Mich: Baker Books, 1998. ISBN 19-005-0788-9.
8. ESKEW, Harry a Hugh T MCEL RATH. *Sing with understanding: an introduction to Christian hymnology*. Nashville, Tenn.: Broadman Press, c1980, 331 p. ISBN 08-054-6809-9.
9. FALDYNOVÁ, Ida. *Cesta k VOŠMT*. Kolín, 2002. Absolventská práce. Vyšší odborná škola misijní a teologická. Vedoucí práce Radek Smetana.
10. FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo: historie, statistika, charakteristika křesťanských církví*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, 197 s. ISBN 80-859-5910-0.
11. FORTUNATO, Frank, Carol BRINNEMAN a Paul NEELEY. *All the world is singing: glorifying God through the worship music of the nations*. Tyrone, GA: Authentic Pub., 2006, 215 s. ISBN 19-328-0581-8.
12. GREENFIELD, John. *Moc z výsosti: čili dvousetleté výročí velkého probuzení moravských bratří – bratrské jednoty*. Dr. Josef Dobeš. Praha, 1936, 108 s.
13. GROUT, Donald Jay. *A history of western music*. 8th ed. New York: W. W. Norton, c2010, xxxiv, 986 p., 129 p. ISBN 03-939-3125-0.
14. JAROŠKOVÁ, P. *Využití hudby ve sborech Apoštolské církve České republiky*. Absolventská práce. Kolín : Vyšší odborná škola misijní a teologická, 2003. 34 s.

15. KOFROŇ, Jaroslav. *Učebnice harmonie*. 10. upr. vyd., (V Editio Bärenreiter Praha vyd. 1.). Praha: Editio Bärenreiter Praha, 2002, 178 s. ISBN 978-808-6385-143.
16. KAUFILIN, Bob. *Worship matters: leading others to encounter the greatness of God*. Wheaton, Ill.: Crossway Books, c2008, 303 p. ISBN 978-158-1348-248.
17. *Křesťanství v Podorlicku: (historický vývoj od nejstarších dob až do současnosti)*. 1. vyd. V Dobrušce: Městské muzeum v Dobrušce, 2000, 312 s., xxxix s. obr. příl. ISBN 80-901-7577-5.
18. LACINA, Oldřich. *Problémy zpěvního hlasu*. Praha: PANTON, 1977, 147 s. ISBN 35-718-77.
19. LANE, Tony. *Dějiny křesťanského myšlení*. Praha: Návrat domů, 1996, 286 s. ISBN 80-85495-47-X.
20. LA RIVIÈRE, Leen. *Křesťan a tvořivost: biblické základy kreativity a umění*. 1. české vyd. Praha: Rosa, c2006, 76 s. ISBN 80-900-8509-1.
21. MARTIN, Ralph P. *The Worship of God: Some theological, pastoral, and practical reflections*. USA, MI: Wm.B.Eerdmans, 1982, 228 s. ISBN 0-8208-1934-6.
22. NICHOLSON, J. M. *Introduction to church music : A Study Guide*. 2nd edition. Brussels : International Correspondence Institute, 1985. 224 s.
23. *Obrazy z dějin Jednoty Bratrské: [II. Jednota Bratrská obnovená]*. Praha: Bratrské listy : Reichl, 1911, 186 s.
24. PECHÁČEK, Stanislav. *Vokální intonace a sluchová analýza*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2006-2009, 4 sv. (142, 144, 134, 164 s.). ISBN 978-80-7290-390-04.
25. PINCOMBE, Calvin. *A Biblical Theology of Worship*. Springfield, MO: Africa's Hope, 2010, 176 s. ISBN 978-1-935531-05-0.
26. ŘÍČAN, Rudolf a Amedeo MOLNÁR. *12 století církevních dějin*. 2. revid. vyd. Praha: Kalich, 1989, 537 s. Studijní texty Komenského evangelické bohoslovecké fakulty. ISBN 80-701-7060-3.
27. *Sto let ve službě evangelia: Církev bratrská (1880-1980)*. Praha: Církev bratrská, 1980.
28. TESÁRKOVÁ, Marie. *Duchovní hudba v Apoštolské církvi v kontextu dnešní doby*. Praha, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Karlova - Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Leona Saláková, Ph.D.

29. VACOVSKÝ, Adolf. *Obnovení Jednoty bratrské v zemi otců*. 2. vyd. Nová Paka: Úzká rada Jednoty bratrské, 1996.
30. WALTERS, Chéri. *Advice to the minister of music: get a giant hat rack!*. Springfield, Mo.: Chrism, c1994, 144 p. ISBN 08-824-3339-3.
31. WILSON, By John F. *An introduction to church music*. Chicago: Moody Press, 1965, 207 s. ISBN 08-024-4133-5.
32. ZENKL, Luděk. *ABC hudební nauky*. 6. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1991, 197 s. ABC (Editio Supraphon). ISBN 80-705-8284-7.
33. ZENKL, Luděk. *ABC hudebních forem*. 4. vyd., (V Editio Bärenreiter Praha vyd. 1.). Praha: Editio Bärenreiter Praha, 2006, 256 s. ISBN 80-863-8533-7.

Elektronické zdroje:

1. Angel Mountain Ministries. *Angel Mountain Ministries* [online]. 2008 cit. Dostupné z: <http://www.angelmountain.net>
2. BJB.CZ. *Bratrská jednota baptistů v ČR* [online]. Dostupné z: <http://www.bjb.cz>
3. Blázny pro tebe. *Blázny pro Tebe* [online]. 2011. Dostupné z: <http://blaznyprotebe.cz>
4. Církev bratrská. *Církev bratrská* [online]. Dostupné z: <http://portal.cb.cz>
5. Česká evangelikální aliance: Na každém záleží. *Česká evangelikální aliance* [online]. Dostupné z: <http://www.ea.cz>
6. Česká republika. Ústava, Vyznání víry, Řád Církve Bratrské. 2011. Dostupné online z: <http://portal.cb.cz/zakladni-dokumenty-cirkve-bratske>
7. EEA: European Evangelical Alliance. *European Evangelical Alliance* [online]. Dostupné z: <http://www.europeanea.org>
8. Ekumenická rada církví v České republice. *Ekumenická rada církví v České republice* [online]. Dostupné z: <http://www.ekumenickarada.cz>
9. Evangelikalismus. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Evangelikalismus#cite_note-1
10. Evangelikální teologický seminář: Vyšší odborná škola teologická a sociální. *Evangelikální teologický seminář* [online]. Dostupné z: <http://www.etspraha.cz>

11. *Formální vzdělávání dospělých: Koncepce a praxe v Evropě* [online]. 2011. ISBN 978-92-9201-170-3. Dostupné z: www.eurydice.org
12. Global university: Accesible, Accredited, Affordable distance education. *Global university* [online]. Dostupné z: <http://www.globaluniversity.edu>
13. Global university. *Global University Czech republic* [online]. Dostupné z: <http://globaluniversity.cz>
14. Jana Peřtová. *Jana Peřtová* [online]. 2004 – 2013. Dostupné z: <http://jana.gospeltrain.cz>
15. Jednota Bratrská. *Jednota bratrská* [online]. 2007. Dostupné z: <http://www.jbcr.info>
16. KMS: Křesťanská misijní společnost. *Křesťanská misijní společnost* [online]. 2006 – 2012. Dostupné z: <http://www.kmspraha.cz>
17. KS: Církev Křesťanská společenství. *Církev křesťanská společenství* [online]. 2006. Dostupné z: <http://www.kaes.cz>
18. Křesťanské sbory. *Křesťanské sbory* [online]. Dostupné z: www.krestanskesbory.cz
19. Mladej.net: Internetové stránky baptistické mládeže. *Odbor mládeže BJB* [online]. Dostupné z: <http://www.mladej.net>
20. Pěvecké septeto rodiny Čančíkovy. *Estranky.cz* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.septet.estranky.cz>
21. Prostor pro přiblížení. *3P.cz* [online]. 2007. Dostupné z: <http://www.3pe.cz/>
22. Slovo života: Hlas víry pro národ. *Církev Slovo života* [online]. 1992 - 2013. Dostupné z: <http://www.slovozivota.cz>
23. Survio: Průzkumy.Ankety.Dotazníky. *Survio* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.survio.com/cs>
24. Vyšší odborná škola. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Vy%C5%A1%C5%A1%C3%AD_odborn%C3%A1_%C5%A1kola
25. Vyšší odborná škola sociální a teologická: Dorkas. *Vyšší odborná škola sociální a teologická* [online]. Dostupné z: www.dorkas.cz
26. Worship resource and consulting. *The General Council of the Assemblies of God* [online]. 2013. Dostupné z: <http://music.ag.org>
27. Worship.cz: *Worship.cz* [online]. 2008. Dostupné z: www.worship.cz

Jiné zdroje:

E-mailová korespondence s Hanou Pinknerovou [online], 24.2.2013

E-mailová korespondence s Karlem Řežábkem [online], 14.12.2012

E-mailová korespondence s Ing. Jiřím Helisem [online], 8.1.2013

E-mailová korespondence s Rostislavem Komosným [online], 6.1.2013

E-mailová korespondence s Rev. Pavlem Černým, ThD. [online], 4.1.2013

E-mailová korespondence s Liborem Orlem. [online], 3.1.2013

E-mailová korespondence s Lenkou Vávrovou. [online], 14.2. 2013

E-mailová korespondence s Mirkou Tomkovou. [online], 4.3.2013

E-mailová korespondence s Tomášem Kostkou. [online], 25.2.2013

Rozhovor s Tomášem Pavlíčkem – organizátorem Iniciativy 3C3B, 13.4.2013

Školní vzdělávací plán ZUŠ Stodůlky

Školní vzdělávací plán ZUŠ Chodov

Školní vzdělávací plán ZUŠ Kladno

Studijní materiály z Central Bible College, MO, USA

10 Vysvětlivky

ⁱ Název **letniční** je odvozen od názvu židovského svátku letnic (řecky *pentekosté*), který se slavil padesát dnů po svátku Paschy. Židé, kteří se o prvních letnicích po ukřižování Krista sešli ze všech koutů středomořského světa v Jeruzalémě, aby oslavili tento svátek, se stali svědky poslání Ducha svatého (Bible; Skutky 2,5-11). Nadpřirozený projev Boží moci, jako např. Mluvení různými cizími jazyky, který doprovázel tuto událost, způsobil, že veliké Boží dílo mohlo být od té doby hlášeno ve všech jazycích. Náboženské hnutí navazující na události historických Letnic se objevilo v protestantských kruzích ve Spojených státech koncem 19. nebo počátkem 20. století. Někteří označují jako dobu jeho zrození rok 1892, jiní léta 1900-1901 a spojují ho s Charlesem Parhamem a jeho biblickou školou v Topece (v Kansasu), ještě jiní uvádějí rok 1906 a spojují ho se společenstvím, které založil pastor W.J.Seymour na Azusa Street v Los Angeles. V roce 1907 vznikala první letniční (pentekostální) společenství v Německu. [BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : III. Autentické dokumenty*. Albrechtice : Křesťanský život, 2006. s. 7]

ⁱⁱ Biskup = Váha a náplň tohoto úřadu se mezi jednotlivými církvemi liší, obecně lze říci, že vyšší je u těch církví, které si zachovaly tzv. apoštolskou posloupnost: (katolická církev, pravoslavné církve a další), kde se biskupské hodnosti většinou dosahuje svěcením a jde zde o hodnost doživotní. Naproti tomu u většiny protestantských denominací jsou biskupové voleni a jejich pravomoci bývají zpravidla menší. [WKP (online), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/biskup>; 15.1.2010]

V Apoštolské církvi je biskup volen a je nejvyšším představitelem celé denominace. [poznámka autorky]

ⁱⁱⁱ Pastor je titulem duchovních v některých protestantských církvích; někdy se používá i jako obecný název pro protestantské duchovní. Používá se hlavně v anglicky mluvících zemích. Zaznává v něm důraz na pastoraci, čili pastýřské vedení členů církve.

V českých zemích se titul pastor používal pro evangelické duchovní v době toleranční. Proto byl ve 2. polovině 19. století v evangelické církvi opuštěn jako symbol nerovnoprávnosti. Udržel se pouze ve sborech na Těšínsku a je dodnes oficiálním titulem ordinovaných služebníků Slezské církve evangelické a. v. Kromě toho jej zpravidla užívají členové církvi letničního typu, například v Apoštolské církvi nebo Křesťanských společenstvích. (Církev reformovaného typu, například Církev bratrská zpravidla používají termín kazatel. V Československé církvi evangelické je používán termín farář. Tyto tituly jsou zpravidla užívány ve spojení se slovem „bratr“ nikoli tedy „pane kazateli“, ale „bratře kazateli“, nikoli „pane faráři“, ale „bratře faráři“. Tento způsob oslovení souvisí s protestantskou teologií, která mluví o všeobecném kněžství. Pastoři, kazatelé či faráři jsou sice „vysíláni do služby“, „ordinováni“ a „instalováni“, ale nejsou svěceni a nejsou také považováni za pokračovatele starozákonního kněžstva.

Po r. 1990 se oslovení „pastor“ začíná v ČR užívat častěji. Souvisí to s příchodem anglo-amerického vlivu. V některých protestantských církvích, zejména v Církvi bratrské, oslovení „pastore“ proniká mezi mladé duchovní, ačkoli jejich oficiální titul stále zní „kazatel“ popř. „farář“. V novém oslovení je patrný rozměr horizontální t.j. rozměr práce s lidmi a mezi lidmi, a podtrhuje schopnost „pečovat, doprovázet, radit a mít účast“. Původní titul farář, na rozdíl od toho, odkazuje na farnost (faru) a titul kazatel zase podtrhuje schopnost kázat. [WKP (online), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pastor>; 15.1.2010]

^{iv} Modlitebna je označení pro stavbu či jiné místo, zpravidla soubor místností či jen jedinou místnost, která slouží nejen k modlitbě, ale k bohoslužebnému shromáždění obecně.

V Čechách a na Moravě se tento termín historicky váže k pojmu toleranční modlitebna, tj. tolerančním patentem za omezujících pravidel povolené bohoslužebné stavby tolerančních církví.

Dnes je v protestantských církvích (například v Církvi bratrské) tento termín používán výhradně jako oficiální označení prostorů či staveb, určených k bohoslužbám. [WKP (online), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Modlitebna>; 15.1.2010]

^v ICI je zkratka pro International Correspondence Institute (mezinárodní korespondenční institut, který vznikl v roce 1967 v USA. Zakladatelem byl George Flattery. Tento institut vznikl v rámci Assemblies of God a má za cíl pomoci vzdělávání křesťanů skrze korespondenční kurzy. V dnešní době se nabízí ICI rozšířila o audio a video nahrávky, CD-ROM a Internet. Motto celé organizace je „Celé Slovo do celého světa“ (All the Word to All the World). [FALDYNOVÁ, Ida. *Cesta k VOŠMT*. Kolín, 2002. Absolventská práce. Vyšší odborná škola misijní a teologická. Vedoucí práce Radek Smetana.s.21]

^{vi} **Evangelikalismus** označuje konzervativní větev protestantismu, která se vyznačuje důrazem na fakt, že Bible je pro ně jediným zdrojem víry a Božího zjevení; mimoto je pro evangelikály velmi podstatný důraz na evangelizaci, pokání a duchovní znovuzrození člověka. Evangelikalismus má silnou pozici zejména v anglicky mluvících zemích (v USA se k němu hlásí asi čtvrtina obyvatel) a obecně je ve světě na vzestupu. V České republice se k evangelikálními církvím hlásí jen asi 0,3 % obyvatel; evangelikální společenství jsou zde obvykle malá a roztržštěná, ale na druhé straně poměrně živá a rychle rostoucí. To, co se dnes označuje slovem evangelikalismus, bylo dříve v českém prostředí nazýváno probuzenectví.

[WKP (online):Evangelikalismus. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Evangelikalismus#cite_note-1; 4.1.2013]

^{vii} Ekumenická rada církví v České republice je společenstvím **křesťanských církví**, které vyznávají Pána Ježíše Krista jako Boha a Spasitele podle Písem Starého a Nového Zákona a usilují uskutečňovat své poslání společně ke slávě jednoho Boha, Otce i Syna i Ducha svatého. Křesťanské církve v České republice jsou si vědomy daru a závazku jednoty Kristových učedníků, navazují na tradice náboženské svobody, přítomné v českých dějinách, zvláště v tradici cyrilometodějské a reformační, usilují být české společnosti příkladem a svědectvím tolerance a vzájemné úcty, a proto se rozhodly vytvořit Ekumenickou radu církví v České republice...

[Ekumenická rada (online), Dostupné na: <http://www.ekumenickarada.cz/index.php?setlang=1&setlang=1&a=cat.15>; 4.1.2013]

^{viii} Darbisté: Plymouthští bratři – křesťanské společenství vzniklé asi 1830 v Plymouthu z iniciativy anglikánského kněze J. N. Darbyho.

[Darbisté (online), dostupné na: <http://leccos.com/index.php/clanky/darbiste>; 10.1.2013]

^{ix} **Hnutí Víry** je křesťanský proud vzniklý v USA v 70. letech 20. století z křesťanského Letničního hnutí v některých krajních směrech hlásající teologii prosperity...Hnutí víry vychází z křesťanského letničního hnutí, proto se většina sborů hnutí Víry považuje za křesťanské. Od křesťanství se však liší především v učení, že pokud má člověk dostatečnou víru v moc Ježíše Krista, získá všestrannou prosperitu (zdraví, úspěch...). [WKP (online), dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Hnut%C3%AD_v%C3%ADry; 11.1.2013]

^x **Livets Ord** (doslova "Slovo života") je největší církev švédského hnutí víry. Založená v roce 1983 v Uppsale Ulfem Ekmanem, který sloužil jako vůdce církve do roku 2000. Církev je zástupcem švédské letniční charismatické obnovy, blíže spjaté s hnutím víry. V době svého vzniku se hnutí setkala s kritikou ostatních církví a médií, kvůli nehumánnímu vnímání lidí s fyzickým postižením a chudých lidí, spojený s autoritativním vedením. Od té doby se hnutí konsolidovalo a jeho pohledy se staly poněkud více přijatelnými pro ostatní švédské církve. Její českou odnoží je církev Slovo života.

[WKP (online), dostupné na: http://cs.wikipedia.org/wiki/Livets_Ord; 11.1.2013]

11 Příloha

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M.D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce

Evidenční list

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				